БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№185 (10246) | 1963 оной августын 7, среда | Сэн 2 мүнгэн

ГҮРЭНДӨӨ 2,5 МИЛЛИОН ПҮҮД ТАРЯА ХУДАЛДАХА

һэн Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин таряашадай үүсхэлые үргэнөөр дэмжэе!

ҺАЙН ҺАЙХАН ҮҮСХЭЛ

уехэ социалис Эхэ ороноймнай талад мүнөө үедэ туйлай ехэ үүсхэл лдосотойгоор, шэн габьяатайгаар, аргы солбоноор ажаллажа байна. ньшье ойлгосотой. Орон доторнай тахуряалгын халуун хүдэлмэри хаа агүй эхилээд байна ха юм. Ургасаяа оонь шанар һайнтайгаар бушуу түрхуряажа абаад, Эхэ оронойнгоо манга шадаал һаа ехэ ороohо таряа үргэһэн гүн сэдьхэлэй үүсхэл орон най үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хизаар, сть, республика бүхэнэй ажалшад талаар эрхим дээдэ уялгануудые жа байна.

убаниин таряашад илангаяа һайн эл гаргажа, энээниие КПСС-эй тральна Комитет һайшаагаад, Совет-Союзаймнай хүдөө ажахын бүхы лшад үргэнөөр дэмжэжэ байна. аниинхид дунда зэргээр гектар бүө 26,2 центнер ургаса хуряажа д, Эхэ орондоо 200 миллион пүүд ю таряа тушааха гэжэ дээшэлүүэһэн социалис уялга абанхай. Энэнь өөр хараалагдаһанда орходоо аяар миллион пүүдээр үлүү ехэ болоно. э ехэ һайн һайхан үүсхэлые бүхы т арадаймнай дэмжэхэнь зүб ха юм. атовска болон Куйбышевска, Оренска болон Вологодско областьнуу, Ставрополиин хизаарай, Хальмагай Р-эй болон бусад олон нютагуудай яашад түсэбһөө һураггүй үлүү ехэ ho таряа гүрэндөө тушаахаар шиихэй.

ронойнгоо түрүү область болон хиуудай колхознигуудай, совхозуудай мэришэдэй жэшээгээр манайшье ибликын колхоз болон совхозууд нёонойхиһоо үлүү ехэ ороohо таряа гүйнгөө амбаарта оруулхаар зоригхой. **Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин вleниин колхоз болон совхозууд 2,5 миллион пүүд ороohо таряа Эхэ орондоо тушаахаар уялга абажа, республика соогоо ехэ һайн һайхан үүсхэл гаргаба.** Мухар-шэбэрэйхидэй энэ патриотическа үүсхэлые республикын колхоз, совхозуудай ехэ баяртайгаар угтажа абаһан тухай мэдээсэлнүүд манай редакцида орожо байна. Үйлэдбэриин управлени бүхэн, колхоз, совхоз бүхэн нёдондонойхиһоо үлүү ехэ ороohо таряа тушаахаяа оролдоно. Мүнөө Хяагтын управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ, Түнхэнэй «Сибиряк» колхозуудай уялга толилбобди. Иимэ уялганууд хаа хаанаһаа ороно.

Үнэхөөрөө энэ жэлдэ республикымнай колхоз болон совхозууд муу бэшэ ургаса ургуулаа. Тиимэ дээрэһээ ургасаяа тон богонихон болзор соо, бишыханшье гээлтэ хоролтогүйгөөр, эрхим һайн шанартайгаар хуряажа абаад, нёдондонойхиһоо үлүү ехэ ороohо таряа Эхэ орондоо худалдаха гэһэн хүндэтэй зорилго ажахы бүхэнэй урда табигдана. Иимэ арга боломжо манай колхоз, совхозуудта дүүрэн бии. Зүгөөр энэ арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэжэ шадаха шухала. Түбхын түрүүндэ нэгэшье грамм ороohо гээнгүй, хура бороодо оруулжа гутаангүй, сэбэр һайханаар, хуурайгаар амбаарта оруулжа абаха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай.

Республикын колхоз болон совхозуудта урда урда жэлнүүдтэ тохёолдодог дутуу дунданууднаа, алдуу эндүүнүүдһээ һургаал абалтай. Олонхи ушарта эгээл ехэ ямар дутагдалнууд тохёолдодог байгааб гэхэдэ, олохон ажахынууд таряа хуряалгаяа ехээр унжагайруулдаг, хуряалгын үедэ техникээ хүсэд хэрэглэжэ шададаггүй, эмхи журамгүйгөөр, бүтээсэ багатайгаар ажалладаг, механизаторнуудай ажалдаа орой болоһон хойно гарадаг, ажалһаа эртэ байхада бусадаг ушарнууд али олон үзэгдэдэг байгаа. Энээнһээ боложо ороohо таряан ехэ гээлтэдэ ородог бэлэй. Тарянай саһанда даруулдаг ушарнуудшье үзэгдэдэг хамнай. Илангаяа энэ жэлдэ эдэ дутуу дундануудта онсо анхарал хандуулмаар. Юундэб гэхэдэ, зарим ажахынуудта үбһэ хуряалгын хүсэд дүүрээдүй байтар, таряа хуряалга эхилхэеэ байна. Мүнөө жэлдэ колхоз, совхоз бүхэндэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ эмхитэй журамтай байха, алибаа ажал хүдэлмэреэ тон зүбөөр, тодорхой һонороор, шадамар бэрхээр эмхидхэхэ шухала.

Таряа хуряалгын үедэ Ставрополиин хизаарай «Темижбекский» совхозой түрүү дүй дүршэл хэрэглэн, техникээ түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлгэхэдэ, хоёр-гурбан жатка холбожо, бүлэг бүлэгөөр ажаллуулхада, үргэн абастайгаар таряа хадахада ехэ ашагтай туһатай байһаниинь элирэнхэй. Энэ арга методые колхоз, совхоз бүхэндэ үргэнөөр хэрэглэжэ, таряа хуряалгаяа тон богонихон болзор соо дүүргэхэ гэһэн зорилго илангаяа хурсаар табигдана. Тиигэбэл нэгэшье грамм ороohоной гээгдэхэгүй, нэгэшье дүрбэлжэн метр тарьяалангай саһанда даргадахагүй байһаниинь лабтай. Тиигэбэл республикымнай колхоз, совхоз бүхэн гүрэндөө нёдондонойхиһоо ехэ ороohо тарьяа тушаажа шадаха.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд гүрэнэйнгөө урда ехэ харюусалгатай байһанаа гүнзэгыгөөр мэдэржэ, ехэ һайн үүсхэл гаргаба. Республикымнай үйлэдбэриин управлени бүхэн, колхоз, совхоз бүхэн энэ үүсхэлыень үргэнөөр дэмжэжэ, Эхэ орондоо нёдондонойхиһоо үлүү ехэ ороohо тарьяа худалдаха гэһэн нангин зорилготой. Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхыень республикынгаа үйлэдбэриин управлениинүүдтэ, колхоз болон совхозуудта үнэн зүрхэнһөө хүсэе!

Түсэбһөө гадуур 25 мянган центнер тарьяа гүрэндөө худалдахамнай

(Хяагтын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой социалис уялгаһаа)

орон дотороо эдеэ хоолой зүйлые элбэг дэлбэг болгохо талаар ЦК-гай, СССР-эй Министр- Соведэй һүүлэй жэлнүүдтэ һэн хэмжээ ябуулгануудай , мүн колхознигуудаймнай үсэд ар ажаллаһанай хүсөөр артеай ажахы жэлһээ жэл бүри хүгжэнэ. Илангаяа газар тагаа зүбөөр ашаглаха талаар -эй ЦК-гай 1962 оной мартын һээ хойшо ехэ юумэн хэгдээ. хоёр жэлэй туршада 3100 , тэрэ тоодо 1963 ондо 2700 газар хахалагдаа. Тиигэжэ н газар эрид үргэдхэгдэһэн, ургаса үгэдэг шэниисэ ехээр даг болоһон байха юм. Хэрондо 3150 гектарта шэниисэ дабал, мүнөө жэл тэрэмнай гектарта хүргэгдөө.

оhото ургамалнуудые, гол түэниисэ ехээр таридаг болоhоной ашаар тарьяан элбэгээр хуряагдажа, гүрэндөө ехэ худалдаха, үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэд хааха аргатай болонхойбди.

Энэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ хэды олон бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоошье һаа, ороohото ургамалнуудай тарилгые 7700 гектарта хүргөөбди гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 3500 га ехэ тарьяан таригдаа бшуу. Тэрэ тоодо энэ жэлдэ хахалагдаһан 1300 га шэнэ газарта шэниисэ таригдаһан байна. Мүнөө ургамалнуудай гараса яһала һайн.

Гүрэндөө түсэбһөө гадуур тарьяа ехээр худалдаха гэжэ шиидэһэн Краснодарска хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, мүн манай республикын Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин тарьяашадай эдэбхи үүсхэлые дэмжэжэ, **манай колхоз энэ жэлдэ гүрэндөө 30 мянган центнер тарьяа худалдаха гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 18 мянган центнер ехэ тушааха социалис уялга абаба. Тиигэжэ 1963 оной түсэбһөө гадуур 25 мянган центнер тарьяа гүрэнэй амбаарта оруулха гэжэ шиидэбди.**

Мүнөө үедэ тарьяа хуряаха комбайнууд, жатканууд заһабарилагдажа, бэлэн болонхой. Тарьяа хуряалгаяа үдэр һүнигүй эмхидхэжэ, бүхы комбайнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэхэ зорилготойбди. Хуряалга дээрэ шэнэ түрүү арга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ. Тарьягаа гол түлэб амяарлан хуряахабди, комбайнуудаа нэгэ газар олоорнь бүлэг бүлэгөөр ябуулха байнабди. Дүй дүршэл ехэтэй комбайнернууд колхоздомнай олон.

Гүрэндэ тарьяа тушаахынгаа хажуугаар ерэхэ жэлэй тарилгада адагынь 20 мянган центнер үрэһэн хаагдаха юм. Хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, намарай паар хахалжа орохобди. Бүхыдөө 2 мянган га намарай паар хахалха хүсэлтэйбди.

Байгша ондо кукурузын, бусад ургамалнуудай баян ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Тиимэһээ силос дараха, үбһэ хуряаха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ аргатайбди.

П. Ц. Хайдапов, колхозой түрүүлэгшэ; **Н. Г. Бадмаев**, колхозой парткомой секретарь; **В. Д. Николаев**, агроном; **Д. Н. Жимбеев**—1-дэхи тракторно-тарьяан ажалай бригадын бригадир; **В. Е. Васильев**, 2-дохи бригадын бригадир; **П. Л. Гылынов**, комбайнер; **Г.-Ж.Д. Рабданов**, комбайнер, **Ц-Д. Н. Эрдынеев**, инженер-механик; **Д.-Б. Будадоржиев**, комбайнер.

Элбэг ехэ тарьяан—Эхэ оронноймнай баялиг

оohо тарьянай элбэг ехээр абүри Эхэ оронноймнай хүсэ шалам бэхижэжэ, арад зоной дал эрид һайжарна бшуу. Бинхэнэй үйлэдбэриин управле- «Сибиряк» колхозой ажалшад ние һайса ойлгожо, ороohо тагээр ургуулжа абахын түлөө гэлжэ оролдосотойгоор тэмсэл.

йгша оной хабарһаа эхилжэ, гарьялангые улам һайнаар эрхилрьялангай хубаарилгые шэнэ римаар табиха, нэн түрүүн муу атай тарималнуудые эрид хоод, орондонь үнэтэ ургамалнуухээр таридаг болохо тушаа ехэ эри хэжэ эхилээбди. Жэшээнь, ороohото ургамалнуудай тарилга урдынхиһаа 2000 гектараар үргэдхэгдөө.

Түрүү дүй дүршэлэй болон агрономическа эрдэмэй туйлалтануудые ажалдаа хэрэглэн, мүн механизаторнуудаймнай оролдосотой шангаар хүдэлһэнэй ашаар тарьялан дээрэ һайн ургаса гараад, түлэг эдеэшэжэ байна. **Гектар, бүриһөө 11 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хуряаха дүүрэн аргатайбди**. Мүнөө гансал тэрээниие нэгэшье гээлтэгүйгөөр, түргэнөөр хуряажа абаха шухала болоно. Ургаса хуряалгаяа эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула колхозой механизаторнууд бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ 28 комбайн болон бусад олон техникэ түгэс бэлэн болонхой.

7800 гектар ороohото ургамалнуудай хахадһаань ехэнхиие амяарлан хуряахабди. Тарьяа баал болгожо хадахын тула «С-6» түхэлэй 6 комбайн, мүн «СК-3» комбайн, 4 лафетнэ жатка, «ЖБА» түхэлэй 5 жатка һайнаар тааруулагдажа тодхогдоо. Эдэ бүхы техникээ бүлэг бүлэгөөрнь хүдэлгэхэбди. Тэрэшэлэн ороohо тарьяа сэбэрлэхэ, хатааха машина, түхеэрэлгэнүүд гүйсэд бэлдэгдэнхэй.

Гүрэндөө тарьяа элбэг ехээр худалдаха гэһэн Краснодарска хизаарай колхоз, совхозуудай социалис уялгые һайшааһан тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые колхозоймнай ажалшад халуунаар дэмжэбэ. Кубаниин тарьяашадай һайн һайхан үүсхэлые дэмжэн, өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, **манай артелиин колхознигууд гүрэндөө 23 мянган центнерһээ доошо бэшэ тарьяа худалдахаар шиидээ.** Ажахымнай өөһэдтөө хүсэд хүрэхөөр бүхы ороohото ургамалнуудай эрхим шанартай үрэһэ хааха, эдеэ хоолдо, малай тэжээлдэ, мүн бусад нөөсэлгэдэ тарьяа элбэгээр бэлдэжэ абаха юм.

(Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Сибиряк» колхозой правлени, парткомой үргэдхэгдэһэн зүблөөн дээрэ энэ уялгань зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдаа).

ҮШӨӨ 300 ТОННО СИЛОС ДАРАХА

дын үйлэдбэриин управиин XX партсъездын нэжэтэ колхоздо хээрын ноор силос дараха хүдэли эмхитэй һайнаар ябуудана. Эндэ мүнөө хэдэн аад тонно силос дарагдан-

эмэтэ тэжээл элбэгээр бэхын тула энэ колхоз тусвено эмхидхээ юм. Мүнөө звено тарьялангай заха, аб болон харгы шадархи эдэһэ ногоо, гүүртэ болон рануудай байра тойроод жа байһан халаахай, шажаа гэхэ мэтэ бусад ное комбайнаар унагаажа, лос элбэгээр дарана. Эндэ мбайнер Виктор Побоков гэгшэ үнэн зүрхэнһөө, һайн шанартайгаар сабшаха зуураа, үдэр бүриингөө даабариие 110—120 процент дүүргэнэ. Эртэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ орой болотор комбайнай хүнхинөөн замханагүй.

Нютагайнь һургуулиин үхибүүд түрэл колхоздоо ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Эдэнэр силос даралга дээрэ х... жэ байһан бусад колх...уудһаа дутуугүйгөөр ...ана.

Тус колхоз энэ ж... үшөө 300 тонно силос хэ... ногоогоор дараха хү...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... Виктор Побоковой агрегат.

В. Белопл...вой фото, текст.

Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договорто гар табигдаба

МОСКВА, августын 5. (ТАСС). Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договорто мүнөөдэр Кремлиин Ехэ ордон соо гар табигдаба. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, США-гай Гүрэнэй секретарь Дин Раск, Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Хьюм договорто гар табяа. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин генеральна секретарь У Тан гар табилгын үедэ байлсаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, бусад совет хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн совет болон гадаадын оронуудай корреспондентнүүд зал соо байгаа.

Д. Раск, лорд Хьюм болон У Тантай Н. С. Хрущев уулзаба

США-гай Гүрэнэй секретарь Дин Расктай, Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Хьюмтэй, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин генеральна секретарь У Тантай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев августын 5-да Кремль соо уулзаа.

(ТАСС).

Кремлиин Ехэ ордон соо уулзалга болобо

Ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорой баталагдаһантай дашарамдуулан, Совет Социалис Республикануудай Союзай правительство августын 5-да Кремлиин Ехэ ордоной Георгиевскэ зал соо уулзалга хээ.

США-гай Гүрэнэй секретарь Дин Раск, Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Хьюм, тэрэшэлэн США-һаа болон Великобританиһаа ерэһэн тусхай тушаалта хүнүүд уулзалга дээрэ байгаа. ООН-ой генеральна секретарь У Тан айлшадай дунда бии.

Советскэ талаһаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, нүхэд Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко Н. В. Подгорный, Л. Н. Ефремов, В. П. Мжаванадзе, Ю. В. Андропов, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, бусад тусхай тушаалта хүнүүд, наука болон культурын ажал ябуулагшад, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд байлсаа.

СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгын зургаануудые толгойлогшонор, совет болон гадаадын оронуудай хэблэлэй, радиогой, телевидениин, кинохроникын корреспондентнүүд, тэрэшэлэн шажан эрхилэгшэдэй дээдэ зэргэтэ түлөөлэгшэд зал соо байгаа.

Уулзалгада хабаадагшадта хандан, Н. С. Хрущев үгэ хэлээ.

Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ эмэгтэйшүүл, господинууд!

Нүхэдүүд!

Эндэ ерээд байһан Америкын Холбоото Штадуудай Гүрэнэй секретарь г-н Раскые, Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Хьюмые, тэдэнтэй суг ябалсаһан хүнүүдые амаршалхыемни зүбшөөгыт. Тэрэшэлэн Москвада ерээд байһан Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин генеральна секретарь У Таниие амаршалхые би хүсэнэб.

Мүнөөдэр гайхамшагта ушар болобо—агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договорто гар табигдаа. Энэ договор уласхоорондын ехэ удха шанартай документ болоно, энээниие баталһан ябадал ядерна туршалгануудые болюулхын түлөө, буу зэбсэг хуряахын түлөө, арадуудай хоорондын эб найрамдалай, хани барисаанай түлөө олон жэлэй туршада эдэбхитэйгээр тэмсэһэн һайн һайхан сэдьхэлтэ бүхы хүнүүдэй ехэ амжалта болоно гээшэ. Ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай хэлсээ баталхаар бэлэн байһанаа харуулһан, Советскэ правительствын оруулһан дурадхалые зүбшөөһэн Америкын Холбоото Штадуудай болон Великобританиин правительствануудай ябуулгые бидэнэр ёһотойгоор лэ сэгнэхэ хүсэлтэй байнабди. Энэ асуудалаар Москвада болоһон хэлсээндэ хабаадаһан бүхы хүнүүдые хүдэлмэреэ амжалтатайгаар түгэсхэһэнтэйнь дашарамдуулан мүн лэ амаршалхые хүсэнэб.

Маанадай баталһан договор хадаа агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро атомна болон водородно тэһэлэлгэнүүдые хэжэ туршалгада эсэс табиха үүргэтэй. Ядерна тэһэлэлгэнүүдэй баглагар үүлэнүүд огторгой өөдэ саашадаа дэгдэн гараха ёһогүй. Эдэ үүлэнүүдһээ үхэлтэ аюул тохёолдуулдаг радиоактивна үнэһэ шандаруу унадаг байна. Иимэ шандаруу хүнэй бэе махабадые муудуулжа, амитадай болон ургамалай аймагуудта заһаршагүй хоро хүргэжэ шадаха байна бшуу.

Гансахан энэ ушаршье туршалгануудые хорихо тухай договорой бүхы арадуудай шухала аша туһада тааралдаха байһые харуулна. Энэ договорые хэдэн олон миллион хүнүүд ехэ һайшаалтайгаар, баяртайгаар угтаа. Европын болон Америкын, Африкын болон Азиин олон гүрэнүүдэй правительствонууд договорто гар табихые гү, али тэрээниие зүбшөөн дэмжэхые хүсэжэ, тэрээниие хэхээр бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлэнхэй. Мүнөө бүхы түбинүүдтэ асуулта хэгдэһэн шэнги ушар боложо байна. Тэрэнэй дүнгүүд мэдээжэ болонхой: ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорые дэлхэйн арадууд шууд сэхээр дэмжэнэ.

Маанадай баталһан договор уласхоорондын оршон байдалда, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта һайнаар нүлөөлхэ гэжэ найдахые хүсэнэб. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулаарууулха талаар түрүүшын алхамай хэгдэһэнэй түлөө арадууд баясхалан хүргэнэ—уласуудай бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалда эхин табигдаа, энээниие саашаданъ бэхижүүлэн үргэдхэхын тулада Советскэ правительство өөрһөө дулдыдаха бүхы юумэ хэхэ байна.

Ядерна туршалга болюулга буу зэбсэг хуряагдаа гэһэн удхатай бэшэ, энэ хадаа гүрэнүүдэй ядерна зэбсэг бүри ехээршье түхеэрхэ ябадалые зогсоожо шадахагүй байна. Тиимэ болохолоороо, энэ договор термоядерна дайнай аюулые үшөөл зайсуулнагүй. Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгын үргэлжэлүүлэгдэжэ байгаа сагта хүн түрэлтэн энэ аюулһаа зайсажа шадахагүй. Олон шухала асуудалнуудай шиидхэгдээгүй үлэһэниинь элитэ.

Мүнөөнэй дэлхэй дээрэ хоёр ондоо социальна системын бии байһан түүхэтэ баримтые эндэ байгшадай дундаһаа хэншье арсажа шадахагүй бэзэ гэжэ һанахаар байна. Господинууд, баруун оронуудай түлөөлэгшэд, манай социалис байгуулалта таанадай һанаандатнай тааранагүй. Бидэнэр танай оронуудта бии байһан ёһо гуримуудые буруушаанабди. Социализмын, коммунизмын булюу һайн байһанда бидэнэр гүнзэгыгөөр этигэнэбди, энэ этигэлээ нюунагүйбди. Мүнөө бии байһан хоёр социальна системын хоорондохи гол зүрилдөөнүүдые гүрэнүүдэй хоорондо баталагдаһан ямаршье договорнууд болон хэлсээнүүдые зайсуулжа шадахагүй. Зүгөөр бидэнэр, совет хүнүүд, социальна, ангиин асуудалнуудай, дотоодын ниитэ-политическэ асуудалнуудай гүрэнүүдэй хоорондо дай хэхэ аргаар бэшэ, харин газаа тээһээ хамааралсалгагүйгөөр орон бүхэнэй арадуудай шиидхэдэг байхые шууд сэхээр хүсэнэбди.

Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гү, али дэлхэйн термоядерна дай хэхэ гү гэһэн асуудал мүнөөнэй эрхэ байдалда табигдана гэжэ би нэгэтэ бэшэ хэлэһэн байгааб, мүнөө дабтажа хэлэхые хүсэнэб. Советскэ Союз хадаа социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ленинскэ хараа бодолые батаар баримталдаг. Тиимэһээ гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанда гарадаг шухала асуудалнуудые хэлсээ хэжэ шиидхэхые бидэнэр уряалдаг байгаабди, уряалнабди.

Туйлаһанаараа һанаагаа амархагүй, шэнэ дайнай аюулда эсэргүүсэн уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулаарууулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлые зогсоохогүй гээшэ мүнөө тон шухала гэжэ бидэнэр тоолонобди. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха асуудал шиидхэхые, Германиин асуудал гуримшуулхые, уласхоорондын бусад шухала асуудалнуудые шиидхэхые арадууд хүлеэнэ.

Москвадахи хэлсээнүүдэй үедэ туйлагдаһан амжалтые саашадань арьбадхаха хэрэгтэй. Бэе бэедээ добтололсохогүй тухай НАТО-да хабаададаг гүрэнүүдэй болон Варшавска договорто ородог оронуудай хоорондо хэлсээ баталха гээшэ манай һанамжын ёһоор саашадаа хэгдэхэ алхам болохо зэргэтэй. Иимэ хэлсээн баталагдаад байгаа һаа, сэрэгэй талаар эгээн лэ хүсэ ехэтэй гүрэнүүд, хамагай түрүүндэ ядерна зэбсэгтэй болоһон гүрэнүүд термоядерна дай зайсуулха зорилгоор хоорондоо үгэеэ ойлголсоо гэжэ бүхы арадуудта харуулжа үгэхэ байна. Иимэ хэлсээнэй баталагдаа һаань, тэрээниие бүхы арадуудай һайшааха байһаниинь сохомтой.

Бурн ойрын саг соо гуримшуулжа болохоор үшөө хэдэн олон тодорхой асуудалнуудые дурдажа болохо байна. Эдэ асуудалнууд тухай бидэнэр һүүлэй үедэ оло дахин хэлэһэн байнабди.

Иимэ тус тус хэмжээнүүд бата бэхи эб найрамдал найдамтайгаар хангажа үшөө шадахагүй, зүгөөр эдэ хэмжээнүүд бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар маанадые улам саашань дабшуулха байһаниинь сохомтой.

Договорой баталагдаһанһаа уламжалан Советскэ правительствын үнэн зүрхэнһөө һаналаа хандаһыень үшөө дахин элишэлэн мэдүүлхые хүсэнэб.

Энэ договорые дэмжэжэ байһан дэлхэйн бүхы правительствануудта баясхалан хүргэхые хүсэхэ байнаб. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэдэг бүхы ниитын организацинуудта, бүхы һайн һайхан сэдьхэлтэ хүнүүдтэ баясхалан хүргэхые хүсэхэ байнаб.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, арадуудай хоорондын хани барисаанай болон харилсаа холбооной түлөө духаряа үргэхыемни зүбшөөгыт!

Эмэгтэйшүүл, господинууд, таанадай мэндэ ябахын түлөө!

Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа, нэгэтэ бэшэ нэрьесэ альга ташалган болоо.

Уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Ядерна туршалгануудые хорихо тухай договорто гар табилгын үедэ үгэ хэлэлгэ

Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договорто гар табилгын һүүлээр үгэ хэлэлгэнүүд болоо. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, США-гай Гүрэнэй секретарь Дин Раск, Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Хьюм, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин генеральна секретарь У Тан Кремлиин Ехэ ордоной Екатерининска зал соо үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Кремлиин Ехэ ордон соо сайлалга болобо

Совет Социалис Республикануудай Союзай правительство августын 5-да Кремлиин Ехэ ордон соо сайлалга хэжэ, ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договорто гар табилгатай дашарамдуулан ерэһэн США-гай Гүрэнэй секретарь Дин Раскые, Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Хьюмые, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин генеральна секретарь У Таниие, тэдэнтэй суг ерэлсэһэн тусхай тушаалта хүнүүдые хүндэлөө.

Хани халуунаар үнгэрһэн сайлалгын үедэ Н. С. Хрущев, Дин Раск, лорд Хьюм, У Тан үгэ хэлэһэн байна. (ТАСС).

Атомна, водородно зэбсэг хорихын түлөө уласхоорондын конференцидэ Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэг

Атомна болон водородно зэбсэг хорихын түлөө Хиросимада (Япон) боложо байһан уласхоорондын IX конференцидэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түр...гшэ Н. С. Хрущев бэшэг эль...ээ. Советскэ Союзай арадай, пр...ительствын зүгһөө, өөрынгөө зү... конференцидэ хабаадагшадые... тэрэ ха...наар амаршалаа.

Агаарта, ...за... дайдада, уһан доро яде... ...ршалгые хорихо тухай д... ...орондын шухала удха... нэрлэхэ зуураа, Советскэ правительствые толгойлогшо иигэжэ мэдүүлээ. Үгэеэ ойлголсожо хараалһан хэмжээнүүдые бэелүүлгэ агаарые болон уһые радиоактивна бодосуудаар бузарлаха ябадал зайсуулха байна. Гэбэшье энэ хадаа эхи табиһан ушар болоно, эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө үшөөл горитой тэмсэл саашадаа хэхэ хэрэгтэй.

Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө Советскэ Союз шууд сэхээр тэмсэдэг. Юуб гэхэдэ, энэ асуудалые шиидхэлгэ эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалые эгээн лэ найдамтайгаар хангаха байна гээд Н. С. Хрущевой бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Конференци өөрынгөө зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ, термоядерна дайнай аюулда эсэргүүсэдэг эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөе саашадань үргэдхэхэ хэрэгтэ туһалха гэжэ найдажа байһанаа Советскэ правительствые толгойлогшо элирхэйлэн мэдүүлээ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолнуудые дүүргэхын түлөө

Сэгнэлтэнь тэрэнэй нүлөөлхы хүсэнһөө

Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин партийна эдэбхитэдэй суглаанһаа

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин партийна эдэбхитэдэй суглаан Бэшүүр тосхондо үнгэрбэ. Тус суглаанда 400 шахуу хүн хабаадаа.

Энэ суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Модогоев А. У.** элидхэл хэһэн байна.

Мүнөө үедэ хүдөөгэй бүхы коммунистнуудай, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй һанал бодол, бүхы анхарал имагтал үбһэ тэжээл бэлэдхэлдэ, таряа хуряалгын бэлэдхэлдэ хабаадуулагдаад байһан дээрэһээ элидхэлшын болон үгэ хэлэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд эдэ шухала асуудалнууд тушаа зорюулагдаһан байна. Гадна мал ажал дээрэхи шиидхэхы шанартай хэрэг болохо мяха, һү ехээр абаха, мал бэлшээн таргалуулха, үнеэд болон хашараг, гунжадые ороондо оруулха, эхэ хонидые үрэжүүлгэдэ һайнаар бэлдэжэ үнгэргэхэ тухай, гол шухала мүнөө үедэхи асуудалнууд тухай ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна.

Соёл сурталай ээлжээтэ зорилгонууд тухай мүн лэ тоггоһон байна. Зүгөөр соёл сурталай, эмхидхэлэй, мүн ажахын асуудалнууд амин аминдаа, бэе бэеһээ холбоогүй байха зэргэгүй гээд элидхэлшэ онсо тэмдэглээ. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум соёл сурталай хүдэлмэриин хэмжээе саашадань улам дээшэлүүлхэ талаар горитойхон зорилгонуудые табяа, ажалшадые суртал бодолой талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэрие һайжаруулха гол шэглэлые тодорхойлжо үгэһэн байна. Соёл сурталай хүдэлмэриин хэмжээн хадаа имагтал коммунис байгуулалтын гэхэ гү, али экономическа зорилгонуудай хэр зэргээр шиидхэгдэжэ байһанай зэргээр тодорхойлогдохо зэргэтэй. Соёл сурталай хүдэлмэриин эмхидхэл аша үрэ ехэтэй, ямар нэгэн үг зорилготой байха ёһотой һэн гэжэ хэлэгшэдэй үгэ тон зүб байна.

Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозуудай партийна организацинууд ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэн ябуулха арга боломжоор айхабтар ехэ. Олон тоото партийна организацинуудые тойрон партийна бэшэ эдэбхитэд жагсанхай. Жэлһээ жэлдэ хүдөөгэй интеллигенциин зэргэ олошорно. Бүхы тосхон, һууринууд зайн галтай, радиотой болонхой. Соёл болбосоролой эмхи зургаанууд хаа хаанагүй бии болгогдонхой. Тэдэнэрэй зариманиинь арад зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг ёһотойл гуламта боложо шаданхай.

Жэшээнь, Шэнэ-Заганай хүдөөгэй библиотекые даагша нүхэр **Брун** суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, библиотекын али зэргын ехэ, элдэб янзын хүдэлмэри бэелүүлдэг байһан тухай тоггобо. —Тус тосхондо 600 гаран айл ажаһуудаг. Энэ тосхоной мянга гаран хүн библиотекэһээ ном абажа уншадаг юм. Минии хараһаар лэ байтар һүүлшын үедэ тус тосхоной хүн зоной болбосоролой хэмжээн эли бодо дээшэлээ бшуу,—гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

Бага-Куналейн һургуулиин багшанарай эбтэй эетэй коллектив хүн зоной дунда нилээд ехэ ниитын хүдэлмэри ябуулдаг байһан тухайнь, тэдэнэй дүй дүршэл тухай тэрэ һургуулиин директор нүхэр **Коновалов** тоггобо. Багшанарай ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха ушар тэдэнэй өөһэдынь гол хүдэлмэридэ һаад хэдэг бэшэ, харин һургуулиингаа һуралсалай, һурагшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэхэдэнь бүри һайн нүлөө үзүүлдэг байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Һунгалтын үедэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха талаар бүхы партийна организацинууд нилээд һайн дүй дүршэл олоо һэн. Харин энэ һайнаар эхилһэн хэрэг һунгалтын боложо үнгэрһэнһөө хойшо саашаа бүри хүсэ орожо шадангүй залиршоо. Тиигээдшье соёл сурталай хүдэлмэриин хэмжээн үнэндөө управлениин партийна организацинуудта һанаһанда хүрэмөөр, мүнөө үеын эрилтэдэ харюулмаар бэшээр табигданхай гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээд.

Энэ юун дээрэһээ болоно гээшэб гэбэл, имагтал партийна хүтэлбэриһөө, тэрэнэй хэмжээнһээ болоно. Соёл сурталай хүдэлмэри партийна организацинуудай, колхоз, совхозуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралһаа дулдыдадаг байна.

— Манай партийна организаци, сэхынь хэлэхэдэ, ажалшадай дунда орожо хүдэлнэгүй. Холуур хүдэлжэ байгшад ямараар ажаһуунаб гэжэ мэдэхэшьегүй байжа болодог гээшэ,—гэжэ Бэшүүрэй совхозой директор нүхэр **Козлов** хэлэбэ.

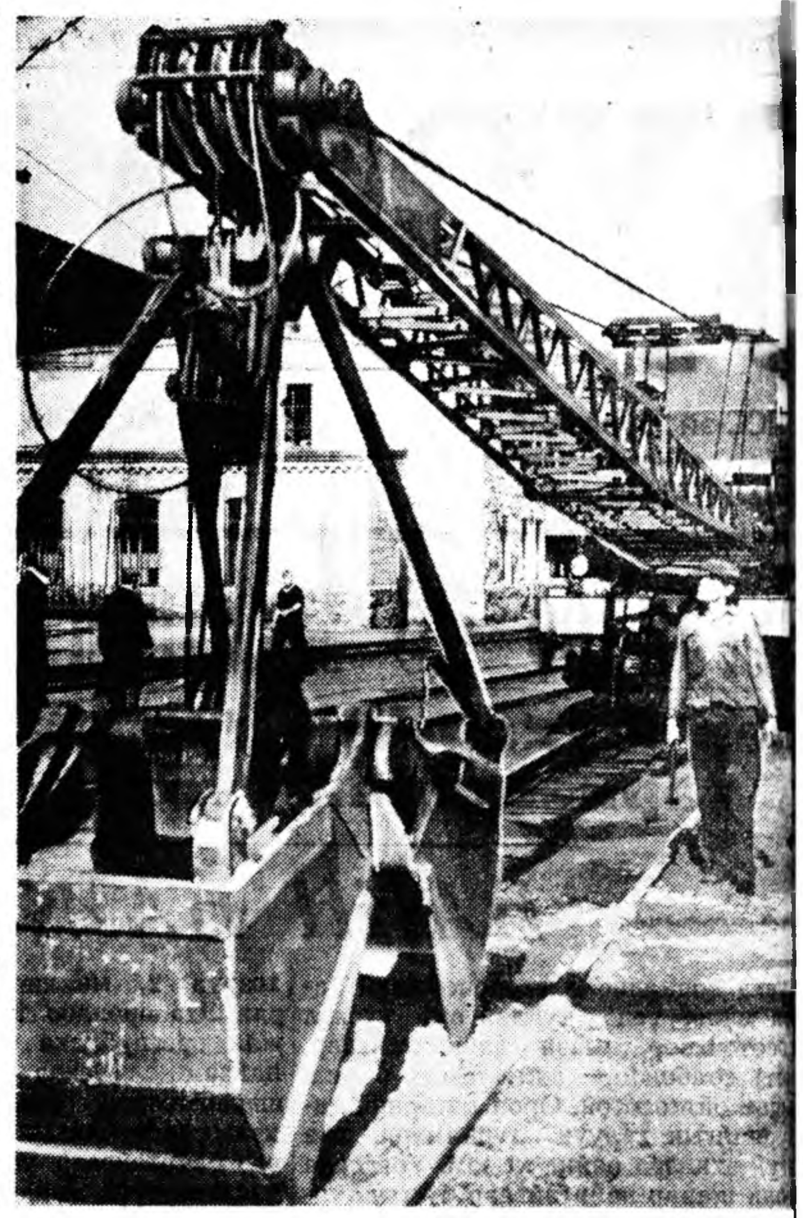
— Манай Елань тосхондо коммунис ажалай нэгэшье ударник гэһэн нэрэ солотой болоһон хүн байхагүй, энэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөншье үнэндөө эмхидхэгдээгүй байна. Ганса энэ баримта хадаа партийно-политическэ хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр табигдаһаниие гэршэлжэ үгэнэ,—гэжэ Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Поплевин** тэмдэглэһэн байна.

Соёл болбосоролой эмхи зургаанудай байшангууд колхоз, совхозууд дээгүүрнай шэнээр баригдахаяа болишонхой. Зарим тосхонуудта клубай һууринууд табигдаһан аад, саашань барихаяа болишоһон байха юм. Хэрбээ партийна организацинуудай иимэ барилгануудые ниитын хүсөөр бариха гэжэ оролдоо һаань, урагшатайгаар бүтэхэ байгаа. Теэд энээн тушаа анхарагданагүй гэжэ аймгүйсэдкомой культурын таһагай даагшые орлогшо нүхэр **Иванов**, Бэшүүрэй совхозой бригадир нүхэр **Понамарев**, Охин-Булагай совхозой парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Будаев** гэгшэд үгэ дотороо тэмдэглэһэн байна.

Хүдөө нютагуудта ниитэ-политическэ хүдэлмэриин муугаар ябуулагдадаг ушар шалтагааниинь юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, зарим коммунистнууд, коммунист-хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хүдэлмэриие тоодоггүйһөө болоно. Колхозой зарим түрүүлэгшэнэр, совхозой директорнүүд, парткомой секретарьнар хүн зонтой үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэдэггүй, тэдэнэй дунда элидхэл, лекци уншадаггүй байһан тухай үгэ хэлэһэн нүхэд **Крупенников**, **Баженов** гэгшэд хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхээр тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалһан тогтоол суглаанда хабаадагшад баталан абаа.

Ц. Субанов,
манай штатнабэшэ корр.

Улаан-Үдын локомотивна деподо 15 тонно ашаа үргэхэ дизельнэ кранууд һаяхан абтаба. Нэгэ иимэ кран дээрэ ажа[...] машинист Василий Денисов, тэрэнэй туһалагша Василин К[...] гэгшэд ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Зураг дээрэ: 15 [...] ашаа үргэдэг дизельнэ кран. Ф. СОРОКИНОЙ ф[ото].

ХУУШАН САГАЙ ХОРОТО ҮЛЭГДЭЛНҮҮДТЭЙ ШАНГААР ТЭМСЭХЭ

Зэдын хүдөөгэй үйлэдбэриин партийна комитедэй III пленумһээ

«КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй болон КПСС-эй обкомой X пленумэй дүнгүүд, соёл сурталай хүдэлмэри һайжаруулха талаар аймагай партийна организацинуудай зорилгонууд» гэһэн асуудал Зэдын хүдөөгэй үйлэдбэриин партийна комитедэй 3-дахи пленумдэ зүбшэн хэлсэгдэә. Парткомой секретариин орлогшо **К. К. Шомоев** энэ асуудалаар элидхэл хэбэ.

Гансашье өөһэдынгөө нютагуудта бэшэ, мүн республика дотороо, холо саагууршье эрхим жэшээтэ ажалаараа суурхажа байһан, зон нүхэдтөө хүндэтэй хүнүүд аймагта олон. Тэдэнэй дунда Борьёогой «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Цыремпилова, колхозой һаалиин гүүртые даагша нүхэр Цыренов. Борьёогой совхозой ахалагша хонишод нүхэд Норбоев, Дуринов, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой, мүн Борьёогой совхозой һаалишад нүхэд Дашиева, Корнева, Санагын «Коммунизм» колхозой мал адуулагша нүхэр Хадаева, «Октябрьский» совхозой кукурузашан нүхэр Леонтьев болон бусад олон түрүүшүүл бии. Аймаг дотор коммунис ажалай түлөө тэмсэлдэ хонишодой 20 бригада, һаалиин 9 фермэ, кукурузашадай 9 звено, хамта 1592 хүн хабаадана.

«Байгал» колхозой партийна организаци (партбюрогойнь секретарь нүхэр Ванчиков) политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие тусхай шэглэлтэйгээр, нэгэн үг зорилготойгоор ябуулна. Үйлэдбэриин түрүүшүүлые Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха, дамжуулгын Улаан туг болон тугхануудые барюулха, Хүндэлэлэй самбарта бэшэхэ, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые һара бүхэндэ соглолжо, тусхай бюллетеньнүүдые гаргаха аргануд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Иимэ аргаар урмашуулагдадаг колхозой ажалшад ниитынгээ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хамтынгаа баялиг улам арьбажуулна. Жэшээлхэдэ, һүүлэй 10 жэл соо эбэртэ бодо малай тоо толгой 1000 толгойгоор шахуу, тэрэ тоодо үнеэдэй 400 толгойгоор олошороо. Энэ үе соо гүрэндэ мяха худалдалга 3 дахинаар, һү—6 дахинаар дээшэлээ. Колхоз бүри ерэхэ жэлдэ «75», «16» гэһэн зорилгоёо шиидхэхээр тэмсэнэ.

Гэбэшье управлениин колхоз, совхозуудта гүрэнэйнгөө түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй болон соёл сурталай хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулагдана.

Жэшээлхэдэ, Михайловкын Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Гырылов, парторганизациинь секретарь нүхэр Убеев) мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые нэгэншье зүйлөөр дүүргээгүй. Мүн XXII партсъездын нэрэмжэтэ, «Дружба», «Коммунизмын зам» болон бусад хэдэ хэдэн ажахынуудта социалис уялгануудай дүүргэлтэ хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэә. Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, олон партийна организацинууд болон колхозуудай правленинүүд гүрэнэйнгөө түсэб, социалис уялгануудаа дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри тодорхой шэглэлтэйгээр, үсэд оролдосотойгоор ябуулнагүй.

Коммунис ажалай мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ үшөөл горитой дутагдалнууд, ёһо тэдыгээр хандаха ябадал үзэгдэнэ. Тиихын саана управлениин зарим ажахынуудта коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн үшөө дэлгэрээдүй байна. Борьёогой совхоздо коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ оройдоол 65 хүн хабаадана. Тэдэнэй 12-тонь бүри 1961 ондо коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 2 жэлэй үнгэрбэшье, нэгэншье түрүүшүүлдэ энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоогүй. Тэрэшэлэн «Победа» колхоздо энэ хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө гансахан механизатор тэмсэжэ байдаг юм. Имэрхүү баримтанууд аймагай бусадшье ажахынуудта үзэгдэнэ.

Соёл сурталай хүдэлмэриин һула байһые аймаг дотор социалис зөөри хулгайлха, архидаха, наншалдаха ябадалнууд гэршэлнэ. Хүнэй ухаан бодолдохи хуушанай үлэгдэлнүүдтэй ёһотоор тэмсэдэггүй газартал иимэ ахир баримтанууд үзэгдэнэ. Илангаяа Зэдын аймпотребсоюзай коллективтэ, «Мир» колхоздо гэмтэ ябадал гаргаха ушар олон үзэгдэнэ. Партийна, профсоюзай, комсомолой болон бусад ниитын организацинуудай хүсэн архидаашантай, хулиган ааша гаргагшадтай тэмсэлдэ хүсэдөөр элсүүлэгдээгүй байһаар.

Аймагай олон хүдөө нютагуудта лекци хаа-яахан лэ уншагдана. Хүдөө ажахын асуудалнуудта, бурхан шажанда эсэргүү, эрдэм ухаанай туйлалтанууд тухай лекцинүүд тон хомор уншагдана. «Знани» бүлгэмэй аймагай отделени (түрүүлэгшэнь нүхэр Жамбалов, секретариинь нүхэр (Стальдармаев) мүнөө жэл лекци үсөөн уншаа. Ажалша бэрхэ хүнүүдые магтаха, алдаршуулха, нүгөө талаһаа архиншан, забхай зайран, ажалда дурагүй хүнүүдтэй эрид шууд тэмсэхэ зорилго культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэриин гол шэглэл, гол зорилго боложо шадаагүй байһаар. Зарим нэгэн юумэнэй болоходо шууяа татаад, дуугай болошодог, хүдэлмэрөө хайша хэрэгээр, ёһо тэдыгээр ябуулдаг ушарнууд культурын эмхи зургаануудта үзэгдэнэ. Эдэ бүхы дутагдалнууд тухай элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

«Коммунизм» колхозой нүхэр Г. С. Дармаевай архилжа байһан 2-дохи отделениин ажалшад бүхыдөө коммунис ажалай коллективэй түлөө тэмсэжэ байһан тухайнь эндэхи парторганизациин секретарь нүхэр **Сагалеев** дуулгаба. Нүхэр Сагалеев хүдөө тосхонуудай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхигүйгөөр хабаададаг тухай, лекционно пропагандада хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй һулаар хандадаг тухай шангаар шүүмжэлбэ.

Үгэ хэлэһэн аймагай прокурор нүхэр **Жамбалов** хулиган ааша гаргагшадтай, архиншадтай, зальхай зайгуулнуудтай шангаар тэмсэхые уряалба.

—Зарим хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө һамуу һальхай ябадалаар, хойрог үлэгдэлөөр коллективтээ муу жэшээ харуулна. Жэшээлбэл, Якимов Н. И. (аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ) коллективтээ һайн жэшээ харуулдаггүй. Тэрэ байгша оной июль һарада мотоциклаар һогтуу ябахадаа, колхозой 8 хони даража алаа бшуу,—гэжэ тэрэ хэлээд, үйлэдбэриин управлениин ВЛКСМ-эй комитет комсомолшууд болон залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ онсо анхаралаа табинагүй. Энэ талаар шууд хэмжээ абаха шухала. Партийна эхин организацинууд КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор арад зоной дунда соёл сурталай хүдэлмэриие эрид һайжаруулжа, хуушанай харша муухай үлэгдэлнүүдтэй эдэбхитэйгээр тэмсэх[э] [...]той, — гэбэ.

Мүн имэрхүү бузагай ду[...] нуудые дары усадхаха тухай [...] тосхоной партийна организ[...] секретарь нүхэр **Банзаракцае[в]** хэлэхэдээ эрилтэ табиба.

—Доржо Банзаровай нэр[э] «Байгал», Борьёогой «Комму[...] болон хэдэ хэдэн бусад колх[...] та газетэ, журнал захилга [...] байбашье, Борьёогой, «Ок[...] ский» совхозуудта тон һула[...] совхозуудай парткомууд зонд[...] зетэ, журналнуудые унш[...] байхые оролдодоггүй. Энэнь [...] гууламжын хүдэлмэри ябу[...] һаад болоно,—гэжэ хэлхэә [...] ной аймагай конторын нача[...] нүхэр **Маркин** хэлээд, ради[...] жуулгын хүдэлмэриие һайжар[...] тушаа зохихо хэмжээ абахые [...] дөөгэй үйлэдбэриин партийна [...] тедтэ эрилтэ табяа.

Доржо Банзаровай нэр[э] колхозой парткомой секретарь **Сабкеев**, үйлэдбэриин управ[...] парткомой секретарь **Х. Х. Ха[...]** КПСС-эй обкомой секретарь **Власов** болон бусад, хамта 12 [...] Үгэ хэлээ.

***

Нүхэр Шомоевой элидхэлэй [...] дохи хубинь КПК-гай, КПСС-[...] лон бусад аха дүү партинууд[...] тэлбэрилэгшэдэй хоорондохи [...] саан тухай асуудалда зорю[...] на. Советскэ Союзай партийна [...] низацинуудта, бүхы коммунис[...] та зорюулагдаһан КПСС-эй [...] нээмэл бэшэгые, манай п[...] ябуулжа байһан хараа шугамы[...] нумдэ үгэ хэлэһэн нүхэд, [...] бүрин һайшаагаа.

Гадна байгша оной октябр[ь] рада аймагай 2-дохи партийн[а] ференци зарлаха тухай а[...] зүбшэгдөө.

Һүүлэрнь пленум зүбш[...] асуудалаараа дэлгэрэнгы [...] баталан абаа.

М. Гончи[ков]

Хүдөөгэй партийна организацинуудаар

«Байгал» колхозой партийна организаци (секретариинь нүхэр Ванчиков) артелиингээ гэшүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, тэдэниие хамтын ажал хэрэгтэ эдэбхитэйгээр, шударгыгаар хандадаг болгожо шадаһан байна. Энэ дүй дүршэлыень Зэдын үйлэдбэриин управлениин партком согсолжо, ээлжээтэ бюро дээрээ зүбшэн хэлсээд, һайшааһан байна.

**

«Аймагай радио-дамжуулгын болон нютагуудай радио-журналай редакциин хүдэлмэриие һайжаруулха тухай» асуудал Баргажанай үйлэдбэриин управлениин парткомой бюродо харагдажа, тусхай тогтоол абтаа. Тэрэнэй ёһоор бүхы колхоз, совхозуудта, фермэ, бригадануудта боложо байһан һонинууд радиогоор дамжуулагдажа, ажалай журам хазагайруулагшад саг соогоо шүүмжэлэгдэжэ байхаар хараалагдаба.

**

Кабанскын совхозой хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һула. Үйлэдбэриин зүблөөн, бригадануудта суглаан хаа-яа болодог. Ажалай түрүүшүүлые партида абаха тушаа анхарал табигданагүй. Социалис мүрысөөн миил ёһын тэдыдэ эмхидхэгдэнхэй. Коммунис ажалай түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар партийна организаци бодото хэмжээ абанагүй. Энэ парторганизациин (парткомой секретарь нүхэр Стрекаловский) хүдэлмэри тухай асуудал Кабанскын үйлэдбэриин управлениин парткомой бюро зүбшэн хэлсээд, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүд абтаа.

Ц. Шанюшкина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һүһаалиин фермын һаамхай үнеэд бэлшээжэ ябана. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АМАРХЫЕ МЭДЭДЭГГҮЙ АЖАЛША ГАРНУУД

Үдэшын боро хараан шамдууханаар Түгның тала дээгүүр хүльбэрбэ. Огторгойдо түрүүшын одо мүшэд ониб аниб гэлдэн, одоошье бидэ энэ һайхан талаяа шэртэхэмнай гэһэншүү ялалзанад. Хаана тэндэ хадын оройдо тохигорхон һара һанжана. Зунайл нэгэ юрын үдэшэлэн. Зуһаланда гараһан үнеэдэй хүндөөр уухилхань ямар нэгэн паровозой уурал һабһахые һануулна, мүн эндэ тэндэ хорёо соогуур хаагдаһан тугалнуудай үлэ мэдэг үүгэнэлдэхэнь соностоно.

Мүнөөмнай үдэр жэл гэхээр ута даа. Аяар үдэшын арбан часта үшөө боро хараан таһараагүй, гэрэлтэй зандаа байдаг. Һаалишан Дашима Доржиевна үнеэдээ һаажа дүүргэд, гэр тээшээ яаралтайхан гэшхэлжэ ябаба. Хэдыншье эсэһэншье һаа, ябадалынь хүнгэн, шэнэхэн зүлгэ дээгүүр ябахань дуулданагүй шэнги. Мүнөө юундэшьеб Дашима Доржиевнае контородо дуудаа. «Ногоонойнье гараса муушаг байгаа. Үнеэд һү ехэ орожо үгөөгүй, хэды тиибэншье адуулгын хүсэн ехэ даа»,—гэжэ һанаһаар ябатараа, Дашима Доржиевна конторо хүрэжэ ерэбэ. Оройшье болоһон һаань, тэндэ гэрэлтэй, хэбэрынь үглөөдэрэй ажал тухай отделениинь хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдөө хаш.

Ороходонь олон хүнүүд стол дээрэ тонгойнхой, ехэл сүлөөгүй хэбэртэй байба. Шэнэһэтын гүүртые даагша Дондок-Доржо Санданович хамагһаа баяртайгаар:

— Зай, Дашима Доржиевна, санаторидо танаа амаржа ерэг гэжэ хэлсээд байнабди. Энэ путёвко,—гээд хабтагар саарһа һарбайба.

— Намайе гү? Үнеэднай... һаалимнай яаха юм? — гэжэ Дашима Доржиевна хэлэбэ.

— Бараг ааб даа. Хамһаад, туһалалсаад байна бэзэбди. Амаржа ерэгты—гээд, Дондок-Доржо Санданович мүр дээрэнь гараа табиба...

Дашима Доржиевнае мэдэхэгүй хүниие Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхоз соо олохонь бэрхэтэй ха даа. Холодоо дару, хатуухан, түбшэн энэ эхэнэрэй ажал хэрэгээр омогорхонгүй одоо яажа болохоб! Зарим гэрэй эзэн эхэнэрнүүд үхибүүд, гэрэй ажал олон гэжэ шалтаад гэртээ һуужа байдаг. Харин Дашима Доржиевна тиимэ бэшэ. Тэрэ мал ажалда хүдэлһөөр тэбхэр хорин жэл болоо.

— Ажалгүй һуужа шаданагүйб. Гэрэй оёорто нобшорһоор байнаха болоо һаа, зосоом харанхы болоноходол гэдэг. Үнеэд, һаали, сэбэр агаар намда гэжэ зорюулагданхай шэнги юм,—гээд Дашима Доржиевна хүхюугээр хөөрэдэг.

«Эрдэм» совхозой 4-дэхи отделениин Шэнэһэтын фермын ахалагша һаалишан Доржиева Дашима Доржиевнагай энэрхы һайхан сэдьхэлые, ажал хүдэлмэридэ шара борогүйгөөр ябадагые нютагайнь хүн бүхэн мэдэдэг. Нүхэд зонойнь найдал этигэл ехэ, байгша оной һунгалтада тэрэниие сельсоведтэ депутатаар һунгаа һэн. Республикын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мүрысөөндэ Шэнэһэтын һүнэй фермэ совхоз соогоо түрүүшын һуури эзэлжэ гараба. Эндэ гүүртые даагша коммунист Цыбиковэйншье, депутат, ахалагша һаалишан Дашима Доржиевнагайшье габьяа бии гээшэ ааб даа.

Совхозой зоотехник, залуухан басаган Мария Ренчиновна омогорхонгёор:

— Дашима Доржиевнае би түрүүн гайхагша һэм. Нэрээл эльбэншэн шэнги байха. Үнеэдээ эдеэлүүлхыень һайханаахан. Үнгын минеральна тэжээл үбһэ һолоомонтой холихо, ёһото эдеэ шанагша шэнгеэр меню бэлдэдэг хүн, тиимэһээ үнеэдынь һүтэй ха юм, —гэдэг.

Дашима Доржиевна үнеэн бүриһөө 1960 ондо 2101 литр, 1961 ондо 2130 литр, 1962 ондо 1700 литр һү һааха уялгатай аад, 1760 литр һү һаагаа һэн. Мүнөөншье Дашима Доржиевна түрүүшүүлэй зэргэдэ.

Дашима Доржиевна табан үхибүүтэй. Үүр сүүрһээ эхилээд, үдэшын харанхы болотор фермэ дээрээшье энэ хүмнай ябадагшье һаа, үхибүүдээ һайнаар хооллуулжа, хубсалуулжа, һургуулида ябуулжа шадаа. Хүүгэдынь һуралсалдаашье бэрхэнүүд, магтаалда хүртэнхэйнүүд. Эгээл дүтын нүхэр, үбгэниинь Дэмбэрэл Лопилов, Дашима Доржиевнадаа али болохоор туһалдаг, өөрөө ажалтайшье хүн һаа, тэрэнэй ажал хэрэгээр һонирходог.

— Энэ Дашимамнай хайшаа гээд үрдижэ, гэрэйншье ажал, хамтыншье ажал хэнэ гээшэб? Бэрхэл, шумууһан хүн гээшэ ха даа,—гэжэ хүршэнэрынь гайхадаг.

Ехэ басаган Аннань эхынгээ замаар ябана. Тэрэнь Суулгын совхоздо хадамда гаранхай, хөөрхэн 3 басагатай болонхой. Эжыдээл адли ажалша басаган гэһэн магтаалда хүртэн, өөрынгөө фермын түрүү һаалишан солотой юм. Фермэ коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Дашима Доржиевнагай ехэ хүбүүн Мэлс гэдэгынь совхоздоо шофёр, мүн гэр бүлэтэй.

Дашима Доржиевна — ниитын эдэбхитэн. Олон хүн зоной найдабари харюулхын түлөө депутат гээшэмнай хүсэ шадалаа гамнахагүй зэргэтэй. Түгның сельсоведэй дэргэдэхи социалис хуули, гурим сахилгын саг үргэлжын комиссиин гэшүүн Дашима Доржиевнае сельсоведэй түрүүлэгшэ Брылев магтана:

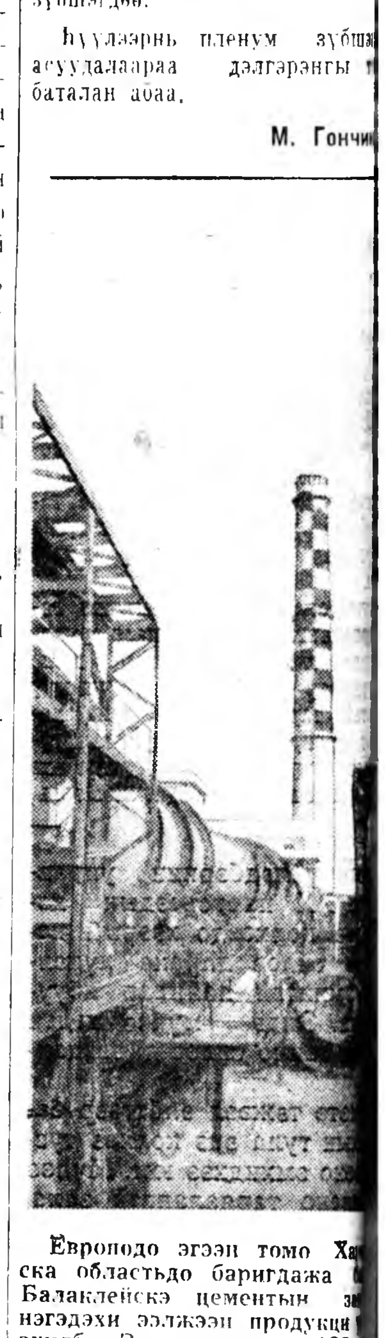
— Шэнэһэтэдэ архиншад, тамхиншад үсөөрэнхэй. Тэдэмнай манай найдамтай хүн Дашима Доржиевна бии ха юм. Ажалай журам, хуули ёһо гээные өөрөөшье наринаар сахидаг хүн.

Дашима Доржиевна гансашье иимэ магтаалда хүртэһэн бэшэ. Хүндэлэлэй аяар 8 грамота, дипломууд гэрэйнь ханые гоёоно. Хамагһаа ехэ шагналынь—хүн зоной найдабари.

...Дашима Доржиевна гэртээ бусажа ябана. Эсэнгишье һаа, хүхюутэй, ябадалынь хүнгэн. Амархые мэдэдэггүй, ажалша гарнуудаа хүнгөөр һэжэнэ.

Гэртэнь гэрэлтэй. Үхибүүдынь үшөө унтаадүй, эжыгээ хүлеэнэ хаш. Энхэ-Булад хүбүүниинь, Люба басаганиинь ямаршьеб һонин ном уншана, харин Галинь гэр соохиёо өөдэнь татаха һанаатай гүйнэ, харайна гээбы. Хөөрхэн үхибүүд даа—ерээдүйн ажалшад.

Роза Цыренжапова.

Европодо эгээн томо Ха[рьков]ска областьдо баригдажа [...] Балаклейскэ цементын за[вод] нэгэдэхи ээлжээн продукци[...] эхилбэ. Зураг дээрэ: 185 [...] утатан технологическа [...] линиин эрьелдэдэг пеэшэн [...] лагдана.

ТАСС-ай фотохрони[ка].

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной августын 7.

Краснодарай хизаарай Усть-Лабинска колхоз, совхозой [үйл]эдбэриин управлениин начальник нүхэр П. К. ЧАИКИНДА Үйлэдбэриин управлениин партийна комитедэй секретарь нүхэр А. А. ПАХОМОВТО Усть-Лабинска райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр А. С. БЕЛОХОНОВТО Үйлэдбэриин управлениин комсомолой комитедэй секретарь нүхэр В. А. ТРЕМБИЦКИДЭ

...й, эмэгтэй колхозни-... совхозуудай хүдэлмэ-... хүдөө ажахын мэргэ-... үйлэдбэриин управ-... хүдэлмэрилэгшэдтэ.
...Лабинска үйлэдбэриин ...ниин хүдөө ажахын ...хүдэлмэрилэгшэдтэ.
...тэ нүхэд!
...ндо ороохо таряа, мал ... продуктнуудые ехэд-...кэсоюзна мүрысөө үүс-... таанад ажалай гайхам-...лалта туйлажа, таряа ... гүрэндэ худалдаха ...с уялгануудаа амжал-...ар дүүргээ гээд КПСС-...ентральна Комитет, ...й Министрнүүдэй Со-... хананграар мэдэбэ. ...абинска үйлэдбэриин ...ниин колхоз, совхо-...э жэлдэ ороохото ур-...уудай һайн ургаса ур-... Тиигэжэ гектар бүхэн-... центнер гэхэ гү, али абаһан уялгаһаа 4,5 центнерээр ехые ургуулжа абаба. Кукурузыншье ургаса һайн. Эхэ ороной амбаарта 15 миллион 450 мянган пүүд таряа оруулаад байнат. Энээнэй урда тээ абаһан уялгаһаатнай 2 миллион пүүдээр ехэ болоно. Бүхыдөө таанад 18 миллион пүүд таряа гүрэндэ худалдаха гэжэ шиидээт. Энэмнай гайхамшагта амжалта гээшэл!

Эрэгтэй, эмэгтэй колхозниггуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй шэн габьяата ажалай, үйлэдбэриин управлениин, партийна комитедэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда эмхидхэхы, политическэ хүдэлмэри шадамараар ябуулһанайнь ашаар баян ургаса ургуулагдаа, таряа хуряалга, таряа тушаалга амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Ороохо таряа абаха, гүрэндэ худалдаха зорилгые хайшан гэжэ шиидхэхэ хэрэгтэйб, хэлэһэн үгэеэ яажа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ ёһотойб гэжэ тодорхой жэшээ таанад харуулаат.

Ороохо таряа ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, эрэгтэй, эмэгтэй колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, мэргэжэлтэдые, үйлэдбэриин управлениин, партийна болон комсомолой комитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые, Усть-Лабинска районой бүхы ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална. Тиигээд саашадаа амжалтануудые туйлахыень КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүсэнэ.

Колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэд кукурузын ороохо, саахарай свёкло, наран сэсэг, мяха, һү, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ, мүн Советскэ Союзай Коммунис партиин XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө саашадаа улам тэсэмгэй нягтаар ажаллаха байха гээд найдаһанаа КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет найдана.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

КПСС-эй Центральна Комитедтэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарьта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэдэ нүхэр Никита Сергеевич ХРУЩЕВТО

...э Никита Сергеевич!
...одарай хизаарай Усть-Лабин-...дбэриин управлениин кол-...д, совхозой хүдэлмэришэд, ...удай мэргэжэлтэд энэ жэ-...р 1963 ондо хүдөө ажахын ...ууды ехээр абажа, гүрэндэ ...а тухай уялга абаад, ороохо ...ха, һү болон хүдөө ажахын ...родуктнуудые ехээр абажа ...ын түлөө бүгэдэ арадай со-... мүрысөө дэлгэрүүлхэ уряал-... хандаһан юм.
...Лабинска таряашад эдэ уялга-...дүүргэхэ хэрэгтээ түрүүшын ...туйлаа гэжэ баяртайгаар мэ-... байнабди. 15 миллион 450 ...пүүд таряа Эхэ оронойнгоо ...а хаагаа гэхэ гү, али урдань ...уялгануудһаа 2 миллион пүү-...э болоно. Кубаниин 200 мил-...үүд тарианай тоодо оруулжа, ...бинска управлениин хүдэл-...шэд 18 миллион пүүд таряа ... худалдаха юм. Энэнь нё-...лэйхиһээ 1,6 дахин ехэ бо-...

...колхозууд болон совхозуудта ... шэниисын, ешмээнэй, горо-... ургаса ургуулагданхай. ...ин ажахынууд гектар бү-...ида зэргээр 36,5 центнер— ... уялгануудтаа орходоо 4,5 ...ээр ехэ таряа сохижо абаа. ...», Крупскаягай нэрэмжэтэ, ...ай нэрэмжэтэ, «Заветы Ле-... «Победа» колхозуудай таряа-... Выселковский» гэжэ шубуу-...хозой хүдэлмэришэд гектар ... 40—42 центнер таряа ху-...баа. Манай түрэл Коммунис ... Советскэ правительство хү-...хые саашадань хүгжөөн дэб-..., колхозууд болон совхозуу-...э техникээр зэбсэгжүүлхын, ...ьна үтэгжүүлгэнүүдые үгэ-...лада сат ургэлжын анхарал ... байдаг. Эдэ бүгэдэнь хүдөө ... үйлэдбэриие түргэнөөр хүг-... зорилгонуудые амжалтатай-... шиидхэхэ хэрэгтэ туһалдаг

...-Лабинска управлениин Лени-...дановай нэрэмжэтэ колхозуу-...хадаа, Та, Никита Сергеевич, ...риимнай ехэ дутагдалнуудые ...өөр заажа, гектар газар бүхэ-...шаглаха хэрэг һайжаруулха ... тон үнэтэй зүбшөөлнүүдые ...энтэ.
...С-эй ЦК-гай мартын, нояб-... Пленумүүдэй шиидхэбэринүү-...танай ажаглалта, зүбшэлнүү-...үүргэн, устьлабинцууд газар ...игые эрхилхэ культура дээ-...хэ талаар ехэ ажал ябуул-...айна. Таряалангай талмайе ...ягые бүхы ажахынуудтаа дахин хаража үзөөд, һайжаруулагдаһан байна. Ургаса ехэтэй ургамалнууд—намарай шэниисын, ешмээнэй, горохой тарилга нилээдгүй горитойгоор ургадхэгдэнхэй. Энэ жэлдэ бүхы хахалагдадаг газарай 61 процентнь ороохото ургамалнуудай тарилга болоно. Таряалангай хубарилга һайжаруулһанай, ургасыень дээшэлүүлһэнэй ашаар таряашаднай нёдондо жэлэйхидэ орходоо 40 процентээр ехэ таряа хуряажа абаа, энэнь манай уялгануудта хараалагдаһанда орходоо 60 процентээр ехэ болоно.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлэй, эрдэмэй туйлалтанууд манайда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Манай нютагай селекционер, Ленинскэ шангай лауреат академик П. П. Лукьяненкын гаргаһан ургаса ехэтэй сорт—«Безостая-1» гэжэ намарай шэниисэ колхозууд болон совхозууднай бүхы газар дээрээ тариһан байна. Намарай тарилга хэхэ газараа паар шэнгеэр шахуу элдүүрилээд, һөөлжүүлэн хэрээһэлүүлһэн аргаар тарилга хэгдээ. 85 мянган гектар намарайнгаа бүхы тарилгада намартаа, хабар эртүүр гектар бүридэ 1,5—2 центнер хараатайгаар азотно үтэгжүүлгээр тэжээл оруулагдаа юм. Энэ хадаа гектар бүриин ургасые 5-6 центнерһээ бага бэшээр ехэдхэһэн байна.

Үбэлэй сагта бүхы колхознигууд һуралсалда хабаадаһан байгаа. Механизаторай бүгэдэ ниитын курсануудые 6500 хүн дүүргээ, тэдэнэй 1600 колхознигууд комбайнерай, трактористын, электригэй мэргэжэл абажа гараа юм.

Үйлэдбэриин шэнжэ баримталан, хүдөө ажахын хүтэлбэри шэнэдхэн табиһанай, эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри һайжаруулһанай ашаар ажахынуудай экономико эрид һайжарһан, хүсэ, гаргаша багаар хээд, продукци ехээр абаха арга олгоһон байна. Манай управленидэ гээгдэнги ажахы үгы гэжэ бидэнэр баяртайгаар элидхэхэ байнабди. Үйлэдбэриин управлениин 29 колхозууд болон совхозуудай 17 ажахынь гектар бүриин 37 центнер намарай шэниисэ, 6 ажахы—гектар бүриин 40—44 центнер намарай шэниисэ абаа. Энээнэй урда тээ гээгдэжэ ябаһан «Красный Октябрь», «Восток», «Родина», Калининай нэрэмжэтэ, «Заря», «Дружба» колхозууд гектар бүриин ургасые арба, арба гаран центнерээр дээшэлүүлжэ шадаа.

Зарим бригаданууд болон механизаторнуудай туйлалтанууд бэшэ, харин ургасын хойноһоо устьлабинцуудай хамтын добтолго хэрэг ажалай амжалта шиидхэһэн байна. Түрүүшүүлэй туйлаһан амжалтанууд хадаа бригаданууд, отделенинүүдэй, колхозууд болон совхозуудай туйлалта болоһон байна. Манай управленидэ байһан 144 бригада болон отделенинүүдэй 46-ниинь энэ жэлдэ гектар бүриһөө 44 центнер намарай шэниисын ургаса абаба.

Ургаса хуряалгын үедэ манай колхознигууд олониитээрээ баатаршалга гаргаба. Холбогдоһон 107 агрегат, гурба гурбаар холбоһон 8, үргэн абасатай 16 агрегат таряа хадалгада ябаа. 80 самоходно комбайн хоолосто ургамалнуудые сабшажа, баалнууд болгоо. Тракторта шагтагалдаг 400 комбайн һолоомо, мэхиинэ нэгэ доро суглуулхаар таарулан ябуулагдаа. 20 мянган тонно мэхиинэ малай тэжээлдэ хэрэглэхээр суглуулагданхай.

Машинануудые агрегат болгон хүдэлгэһэнэй ашаар хуряалгатай хабсарһан бусад хүдэлмэридэ ябуулхын тулада 212 трактор сүлөөлжэ үгөө, энээнэй ашаар ургаса хуряалгатай хамта полинууд дээрэ нютагай үтэгжүүлгэ гаргаха, газар хахалха, кукуруза дахин тариха аргатай болоһон байна. Ургаса хуряалга дээрэ бүхы хүдэлмэри хамта дээрээ ябуулагдадаг байба. Управлениин ажахынууд намарай шэниисэ хадалга хүдэлмэриин долоон үдэрэй турша соо дүүргээ. Баалнуудые суглуулан сохихо хүдэлмэри мүн лэ эмхитэйгээр үнгэргэгдэнхэй.

Механизаторнууд хаа хаанагүй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаа. Таряа хададаг агрегат бүхэн дунда зэргээр үдэр соогоо 35—40 гектар хуряадаг байба. Свердловэй нэрэмжэтэ колхозой Петр Макаров үргэн абасатай жаткаар үдэр соогоо 130 гектар шэниисэ хадаа юм. «Березанское» гэжэ туршалгын ажахын механизаторууд Петр Нарыжный, Анатолий Старченко гэгшэд мүн лэ эды шэнээн таряа хадаһан байна. Эдэ үдэрнүүдэй нэгэндэнь эдэнэр 168 гектар намарай шэниисэ хадаба.

«Заветы Ленина» колхозой комбайнер Алексей Кулик, «Рассвет» артелиин комбайнер Николай Тюленев, «Россия» колхозой комбайнер Антон Матузный, Кировэй нэрэмжэтэ артелиин Григорий Михуля болон бусад олон комбайнернууд баалнуудые суглуулан сохиходоо шэн габьяатаар ажаллаа. Эдэ комбайнернууд тус бүридөө 10, 10 гара мянган центнер таряа сохиһон байна. Тиихэдэ коммунист Алексей Кулик «СК-4» самоходно комбайнай бункерһаа 14.171 центнер таряа үгэһэн байна.

Краснодарай хизаарай колхозууд болон совхозуудай гүрэндэ таряа ехээр худалдаха тухай дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһантайнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо манай ажалые үндэрөөр сэгнэһэн ушар ажалай шэнэ шэнэ илалта тээшэ манийе зоригжуулан урмашуулна. Урдамнай үшөө ехэ хэрэгүүд бии байна. Управлениин колхозууд болон совхозуудай полинууд дээрэ кукурузын, саахарай свёклын, наран сэсэгэй үндэр баян ургаса эдеэшэжэ байна. Механизаторнууд, хүдөөгэй бүхы ажалшад эдэ ургамалнуудай ургаса хуряалгые мүн лэ эмхитэй һайнаар, богонихон болзор соо, эрхим шанартайгаар үнгэргэхөөр шиидэнхэй байна. Машина техникэ түгэс бэлэн болгогдонхой, хуряалгын түсэб табигданхай. Мүнөө управлениин ажахынууд намарай тарилга хэхээр бэлэдхэжэ байна. Үрэһэ хүрэнгөө эрхим шанартай болгоно, полинууд дээрэ нютагай үтэгжүүлгэ зөөжэ байна. Ерэхэ жэлдэ үшөө ехэ хяранууды дабахын тулада бүхы юумэн мүнөө хэгдэжэ байна.

Мүнөө ябажа байгаа хүдөө ажахын жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын, ороохо таряа, мал ажалай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха тухай абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, манай орондо коммунизм байгуулгын ниитын хэрэгтэ ёһотой хубита нэмэреэ оруулхын тулада Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүхы юумэ хэхэ гэжэ КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые, Советскэ правительствые, хүндэтэ Никита Сергеевич, Таниие, найдуулжа байнабди.

Краснодарай хизаарай Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин начальник П. ЧАИКИН.
Парткомой секретарь А. ПАХОМОВ.
Усть-Лабинска райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. БЕЛОХОНОВ.
Үйлэдбэриин управлениин комсомолой комитедэй секретарь В. ТРЕМБИЦКИЙ.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозойхид үбһэ хуряалгаяа һайнаар ябуулжа байна. Зураг дээрэ: колхозой парткомой секретарь В. Л. Доржиев ажалай дүн тухай, уласхоорондын байдал тухай 1-дэхи бригадын үбһэшэдтэй хөөрэлдэжэ байна. А. МАНТАЕВАЙ фото.

Шугын ногоогоор силос дарана

Һаяын үдэрнүүдтэ Ара-Дунгын һаалиин фермэ шадар Хүдэриин совхозой 2-дохи отделениин Николай Никитович Карбышевай хүтэлбэрилдэг бригада ниитынгээ адууһа малда шэмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ байна. Мүнөө тус бригада 1000 гаран тонно силос хээрын элдэб ногоогоор даранхай. Энэ хүдэлмэри үшөө саашаа үргэлжэлһөөр.

Тэжээл бэлэдхэлгын бүхы хүдэлмэри эндэ эмхи гуримтайгаар ябуулагдана. Силос даралга дээрэ бүхыдөө 50-яад хүн ажаллажа байдаг. Эдэнэй 2—3-ниинь силосэй нүхэн дээрэ хүдэлдэг, бусадынь хээрэ ногоо сабшадаг, зөөдэг. Силосэй ногоо шэрэлгэдэ нэгэшье машина, нэгэшье трактор хэрэглэгдэнэгүй. Шугы бургааһанай соорхойгоор, жалга һубадалаар, таряанай забһараар ургажа байһан үрмэдэһэ, халаахай болон хээрын бусад ногоое имагтал гараараа эдэнэр сабшанад. Тэрэнээ бултыень гушаад гаран мори тэргээр силос дараха газартаа зөөнэд. Мори унаагаа эндэхидэй шадамараар ашаглажа байһаниинь тон һайшаамаар байна.

Һүүлэй үедэ, үнэхөөрөөшье, хүдөөгэй олонхи ажахынууд мори унаагаа хэрэглэхэеэ огто болишоо ха юм. Үнгэржэ ерэхэдээ, зарим нютагуудта түлеэгээ асарха, үбһэ хуряалгын үедэ тармуурта оруулха, бухал шэрэхэ морин олдохоёо болиһон ушар тохёолдодог гээшэ.

Мүнөө бүхы жэжэ божо юумэнһээ эхилээд лэ, хамаг хүдэлмэреэ трактор, машинын хүсөөр хэдэг болообди гээд, мори унаагаа үсөөрүүлхэ, дүгааг, хомууд хүдаргаяа, тэргэ шаргаяа һэльбэн заһангүй, һандаргажархидаг тон таарамжагүй ябадал ушарна. Дунгын ажалшадай энэ хүдэлмэри хэжэ байһые харахада мори унаагаар хэды шэнээн ехэ юумэ бүтээжэ болохо байна гээшэб гээд һанагдана.

Тус бригадын силос даралган дээрэ гол түлэб һургуулиин үхибүүд, ажалай наһанһаа үнгэрһэн үбгэд, хүгшэд хүдэлнэд. Пенсионер, 66 наһатай Василий Романович Серебренников илангаяа һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Тэрэ мори тэргээр ногоо зөөхэдөө, үдэр бүри 6—7 эрьесэ хэжэ, 20 гаран центнер ногоо силос даража байһан газарта асарна.

— Бага наһанһаа хойшо би хара ажалда ябажа һурашаһан хүмби. Тиимэһээ мүнөөшье хэды үндэр наһатай болоошье һаа, гэртээ миин һуужа шаданагүйб. Али аргаараа совхоздоо туһалалсахые оролдоноб,—гэжэ тэрэ үбгэн хөөрэнэ.

Дунгы тосхонһоо урагшаа хоёр километрэй оршондо байһан сабшалангай газар хүрэжэ ошообди. Эндэ нилээд олон үбһэшэд ажаллажа байбад.

Эндэ хүдэлдэг олонхи хүдэлмэришэд гэр бүлөөрөө зөөжэ ерэнхэй, үбһэ хуряалга дээрэ эршэ ехэтэйгээр ажаллана.

Шугын соорхойдо үбһэ сабшажа ябаһан хоёр хүнэй хажууда ошообди. Тэдэмнай Прокопий Варфоломеевич Серебренников Евдокия Алексеевна хүгшэнтэеэ шадал мэдүүлэн хажуур дэлижэ, сэл хүхэ ногоо мүр болгон хэбтүүлжэ байбал даа.

— Зай, һайн хүдэлжэ байна гүт,—гэжэ Прокопий Варфоломеевичһээ асуубабди. Тэрэмнай сабшажа ябаһанаа ойро зуура зогсоод, пулаадаараа хүлһөө аршан:

— Яһала һайн даа,—гэжэ инеэбхилэн харюусаад, түүжэ ябаһан мүрөө захадань хүргэхэеэ саашадаа дабшана.

— Та гэр бүлөөрөө үбһэндэ гараад, эндэ хүдэлжэ байна гээшэ гүт?

— Тиинэ. Гэр бүлөөрөө суг хүдэлхэдэ һайн ха юм даа. Үхибүүднай маанадтаа нилээд туһална. Тэдэниие ажалай дүршэлтэй болгон һургахада баһа ехэ һайн шуу.

— Үдэр соо хэды шэнээн ногоо сабшаха нормотойбта?

— 17 центнер ногоо сабшажа, силосэй траншейдэ абаашаха ёһотойбди. Энэмнай нэгэ хүнэй хэхэ нормо гээшэ.

— Үглөөгүүр эртэлжэ гараад, үдэшын харанхы бологор сабшахадаа, хоюулан дүшэ гаран центнер хүрэтэр ногоо унагаанабди,—гэжэ маанадай хажууда ерэһэн Евдокия Алексеевна омогтойгоор хэлэнэ.

Иигэжэ хөөрэлдэжэ байтарнай эдэнэрэй хоёр хүбүүдынь: 8-дахи классай һурагша Дёма, 6-дахи классай һурагша Костя мори тэргэдэ һуунхай, хатар табюулан хажуудамнай хүрэжэ ерэнэд. Тэдэнэр тэргэ дээрэһээ шууд һурэжэ буун сасуу аргамжаяа задалаадхина. Прокопий Варфоломеевич Евдокия Алексеевна хоёр асануудаа бахим бажуужа, үнеэхи сабшаһан мүртэй ногоогоо тэргэнүүд дээрэнь ашаалжа эхилнэ. Үхибүүдынь гар тармуурнуудые баринхай, хогынь хойноһоонь тармажа урдина. Уданшьегүй хоёр тэргэ дүүрэн ашаалагдажа, Дема, Костя гэгшэд ашаан дээрэ гаража лаб һуунхай, боожоо хүдэлгэн, «һы-лоо» гэһээр фермэ тээшэ гэшхүүлнэд.

Нүхэр Серебренниковэй бүлынхид шэнги ажалша айлнууд эндэ үшөө олон юм. Тимофей Нилыч Серебренников Вася хүбүүнтэеэ эдеэнһээ дутуугүйгөөр хүдэлнэ. Эдэнэр үдэр бүри 17—18 центнер ногоо сабшажа, силосэй нүхэндэ абаашажа оуулгана. Мүн Мария Петровна Курикалова Стёпа хүбүүнтэеэ, Михаил Яковлевич Курикалов болон бусад силосэй ногоо сабшалган дээрэ үдэр бүриингөө даабарие ходо үлүүлэн дүүргэнэд.

Ц. Бабушеев,
манай тусхай корр.
Хяагтын үйлэдбэриин управлени.

Хүрбын совхоздо

ШАРГА ДЭЭРЭ ҺҮРИЛЭГДЭНЭ

Хүрбын совхозой 2-дохи отделенидэ үбһэ хуряалга эмхитэй һайнаар ябуулагдана. Эндэ мүнөө 413 га сабшалан унагаагдаад, тэрэнэй 342 гектарынь хуряагдажа, 1520 центнер үбһэн абтаа.

Назим Жакировай эрхилдэг звено эндэ илангаяа һайнаар ажаллана. Тус звеногойхид мүнөө 460 центнер үбһэ шарга дээрэ һүрилөө. Ойрын үдэрнүүдтэ эдэнэр үшөө хэдэн зуугаад центнер эрхим шанартай үбһэ хуряажа абаха хүсэлэнтэй.

Энэ звеногой гэшүүн Дамби Жамбалов тракторта шагтагалагдамал косилка дээрэ хүдэлхэ зуураа, үдэр бүриингөө даабарие 110—115 процент дүүргэнэ. Давид Спиридонов мүн баһа үбһэ һүрилэлгэ дээрэ энэ нүхэрһөө дутуугүйгөөр ажаллана.

Энэ отделениин Ганга гэжэ нютагта ахалагша хонишон Александр Вахрушевай бригада үбһэ сабшажа байгаа юм. Тэдэнэр мүнөө өөһэдынгөө хүсөөр 200-гаад центнер үбһэ шарга дээрэ һүрилөө.

ВОСКРЕСНИК ЭМХИДХЭГДЭБЭ

Һаяхан Хүрбын совхоздо үбһэ хуряалган дээрэ воскресник эмхидхэгдээ. Эндэ совхозой түбэй эмхи зургаанай алба хаагшад, хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хабаадаа. Мүн совхозой конторын ажалшад энэ үдэр бултадаа үбһэ хуряалганда гараһан байна.

Совхозой 2-дохи отделенидэ бүхыдөө 11 хүн һайн дураараа ерэжэ, 300 центнер һайн шанартай үбһэ хуряагаа, һүрилөө. Эндэ совхозой главна агроном Н. Евсеев, бухгалтер Т. Нимаев, фельдшер В. Кисарина гэгшэд илангаяа һайнаар шударгы бэрхээр ажаллаһан байна.

Н. Дамбаев.

Хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ

Зэдын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин Борьёогой «Коммунизм» колхозой суута хонишон, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Г-Ц. Цыремпиловагай отарынхид энэ жэлдэ 733 эхэ хониһоо 769 хурьга гэхэ гү, 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга түлжүүлэн абаба. Тиихэдэ толгой бүриһөөнь 3,1 килограмм нооһо хайшалан абажа, уялгаяа мүн лэ үлүүлэн дүүргэбэ.

Иигэжэ нүхэр Цыремпиловагай даадаг отарын хонишод управлениин ажахынуудай хонишодой хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, нэгэдэхи һуурида гараба.

Өөһэдынгөө урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлһэн, эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ байдаг хонишодые даагша нүхэр Цыремпиловада коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэ олгохо гэһэн шиидхэбэри колхозой правлени, партийна комитет баталан абаба.

Д. Доржиев,
хүдөө бэшэгшэ.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Улаан-Оронго» колхоз энэ жэл хамта дээрээ 1200 гек[тар] газарта шэниисэ таряа. Зунай үедэ хура бороотой байһан дээрэһээ эндэ шэниисын ургаса һайн. [Зу]раг дээрэ: колхозой парткомой секретариин орлогшо Р. Б. Бимбаев (зүүн гарһаа) шэниисын га[ха]ые шалгажа байна. Н. КОЗУЛИНАЙ фото.

МАЛШАНҺАА ЭМШЭЛЭГШЭ ХҮРЭТЭР

Улаан-Үдэ хотынгоо Ленинэй гудамжаар ябаа һаа, заатагүй стоматологическа поликлиникын хажуугаар гарахат.

Уужам һаруул зал еоөгуур хүнүүд сугларанхай. Шүдөө үбдэжэ тулишаһан зариман һуужа байжа ядаад, иишэ тиишэ ябасагаана. Стол дээгүүр табяатай газета, журнал, медицинскэ заахан номуудые ирахашье хүнүүд бии. Ханада үлгөөтэй байһан Хүндэлэлэй самбарта зариман дүтэлнэ. Тэндэнь поликлиникын түрүү хүнүүд... Шүдэнэй техник Борис Иванович Ринчиновэй нэрые уншанабди.

— Энэмнай шүдэндэ протез хэхэдээ ехэл шадамар хүн даа,—гэжэ нэгэнэй дуугархада, нүгөөдэнь:

— Шүдэшье дархалжа ядахагүй. Өөрынгшни түрэһэн шүдэнһөө үлүүгээр хэжэрхихэ,—гэжэ аалихан гүбэрнэ.

...Шүдэнэй мастер, техник Борис Иванович Ринчиновэй намтар юрын лэ хүнүүдэй намтарһаа юугээрээшье илгараагүй. Хододоо даруу зантай, оролдосотой техник-эмшэн тухай хүнүүдшье һайн мэдэхэ даа.

Борис Иванович Хориин аймагай Булаг гэжэ нютагта 1909 ондо үгытэй малшанай бүлэдэ түрэһэн. Гэртэхиниинь хүбүүгээ эрдэм номдо һургаха шадалгүй һэн. Үглөө бүхэндэ бодоод лэ хони мал адуулха ажалтай ябатарнь, Октябриин революци болоо.

Одоошье хүбүүнэй хүсэл эрмэлзэл революциин һүүлээр бэежэжэ эхилбэ. Түрүүшынхеэ һургуулиин партын саана һууха ямар жаргал гээшэб даа! Тиихэдэ Борис Иванович томо болоһон, гэр бүлэтэй һэн. 4 класс дүүргээд, түрэл нютагтаа ажаллажа эхилбэ.

Хүнэй хуби заяанда эрьелтэнүүд гэнтэ болошодог. Борис Иванович Магаданай область ошожо, таниггдаагүй шэнэ хүнүүдэй дунда ажаллажа эхилбэ. Тэрэнэй нүхэд шүдэ эмшэлэгшэд, шүдэнэй техникүүд һэн. Борис Иванович тэдээнээрээ танилсажа, шүдэ аргалагшын, хэгшын мэргэжэл шудалжа ороо һэн. Түрүүшээр шаби һурагша байһан аад, һүүлдэнь амяаран бэеэ даагаад хүдэлжэ шадаха аргатай болоһондоо Борис Иванович баяртайшье, омогтойшье һэн.

Хүнэй хүл гарта протез, таяг тулгуур хэхэдэ үшөө бараг. Харин шүдэн... Тэрээгээрээ хүн хоолоо жажална, эдинэ. Хэмэл шүдэнэй хэлэ аманда ямаршье һаалта хэхэгүйн тула нарин мэргэжэл, шадабари хамагай түрүүндэ хэрэгтэй болоно бшуу. 1942 онһоо эхилжэ хүнүүдтэ шүдэ хэдэг болоһон баян дүй дүршэлтэйшье һаа, Борис Иванович һургуули багатайшаг байһандаа ядалсаба. Хүн хүсэһэнэе абадаг, бэдэрһэнээ олодог. Борис Иванович юунһээшье сухарингүй, һургуулида заочноор һуража, 1953 ондо шүдэнэй техникэй диплом абаа һэн.

Дүй дүршэлшье, һургуулишье ядамаргүй. Хэды тиибэшье, Борис Иванович туйлаһанаараа һанаагаа амараад, юушье хэнгүй, урдахияа хараад һуудаггүй, эрдэм мэргэжэлээ хододоо дээшэлүүлжэ байдаг юм.

— Хэн шүдөө үбдэнэб, хэн шүдэ хүүлэнэб?—Борис Ивановичта ошожо арғалуулагты, шадахал байха,—гэхэ хүнүүдтэй яһалал ушархат.

Эмшэлэгшын эгээн ехэ шагнал—хүнүүдэй баяр, амаршалга. Борис Иванович дээдэ эмхи зургаануудай зүгһөө хэды грамота, хүнүүдэй зүгһөө хэды баясхаланда хүртөө гээшэб! Тиимэл хадань тэрэнэй дүрэ зураг Хүндэлэлэй самбарта байна ха юм. Иигэжэ урдань юрын малшан ябаһан аад, мүнөө шүдэнэй дүршэл ехэтэ мэргэжэлтэ Борис Иванович өөрынгөө уялгануудые үнэн зүрхэнһөө оролдон дүүргэнэ.

Д. Колманов.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1963 оной августын

Мунхаг үзэл, мухар һүзэг ямар хойшолондо хүргэнэб?

Христиан шажанай түрэлэй аад, өөрсэ номнолтой, тусгаар эмхи гуримтай һүзэгшэдэй ондо ондоо бүлэгүүдэй нэгэниинь пятидесятнигууд юм. Пятидесятнигуудай бүлэглэл (секта) манай республикада һүүлэй үе болотор үгы байһан. Челябинск хотодо нимэ сектэдэ байһан, тиигээд ниитэдэ харша ябадал хэһэндээ тэрэнэй үгы болгогдожо, толгойлогшоноройнь сүүдлэгдэхэдэ, бэеэ далдалжа Улаан-Үдэ тэрьелжэ ерэһэн Ч. А. Энс гэгшэ пятидесятнигуудай бүлэглэлые эмхидхээ.

Пятидесятнигууд гэдэгүүд юу номнодог, ямар ёһо гуримтай һүзэгтэйшүүл бэ гэбэл, православна һүмэдэ ябадаггүй, харин хэн нэгэнэйнгээ гэртэ суглараад, хамтаарaa мүргэл, уншалга хэдэг. Тиихэдээ ямаршье ойлгосо, удхагүй, ооһэдынь хэлэдэг ёһоор, «харин» бурханай» нэгэ хэды үгэ тоо томшогөй оло дахин уй хуйгай табижа байжа уншадаг, шэг шарайгаа хубилган бэеэ һалгануулан ордоһотожо мүргэдэг. Тиигэжэ зүрхэ хүдэлгэмөөр дэбэргэһэн юрэ бусын оршон байдалда тэсэнгүй, зарим һула бэетэй мүргэлшэдэйнгөө ухаа мэдэрэлээ тоорeэд, дэмы дуугарха, тээлмэрдэхэдэнь, «энэмнай нихэдээ «дээдэ» оронһоо бууһан бурханай түлөөлэгшэтэй ушарба, хөөрэлдэбэ гээшэ, хойто наһанайнгаа хэрэг бүтээбэ даа» гэлсэдэг. Иимэ харанхы мунхаг номнолдо этигэһэн һүзэгтэн пятидесятнигуудай бүлэглэлдэ хамжадаг, тэрээнэйнгээ хатуу шанга дүрим, санаар наринаар сахидаг юм. Энэ сектын гэшүүн болоһон хүн махабадаараа, сэдьхэл зоригоороо доройтодог, мохоододог. Ямаршье ниитэ хүдэлмэридэ хабаадаха ёһогүй, ном, газетэ уншахаяа, кино, телевизор харахаяа нүгэлшөөхэ, богонёор, хэлэхэдэ, бурханһаа бэшэ юумэ һанаха ёһогүй.

Иимэ хүн зондо тон харша, социалис обществодо яашье ниилэсэгүй, тиимэ һэн тула совет хуулияар хорюултай пятидесятнигуудай сектэрые Селенгинск станциин, Улаан-Үдэ городой һүзэгтэйшүүлэй дунда идхаһан, эмхидхэһэн гэмтэ нюур Энс гэгшын хэрэг һаяшаг ниислэл хотымнай Октябрьска районой арадай сүүдтэ харагдаба.

—һүзэглэхэ, этигэхэтнай Танай хэрэг бээз. Теэд юундэ өөрынгөө номнол тээшэ хүниие татажа, бүлэглэл эмхидхээб та? Сектэдэтнай ороһон хүнүүд юундэ коллективһээ холодохые хүсэнэб? Жэшээнь, Селенгинскэдэ ажаһуудаг, замай 11-дэхи дистанциин бухгалтер Березовская юундэ социалис уялгадаа гараа табихаяа арсааб? Юундэ тэрэ һамган үбгэнһөө һалааб?— гэжэ судьягай асуухада:

—Би номнол хэдэггүйб, евангелиел ойлгуулдагби—гэжэ Энс хамар дороо гүбэд гэхэһээ бэшэ юумэ харюусаагүй.

Дэлхэй, юртэмсын байдал юун гэжэ тайлбарилагдадаг юумэ ааб гэхэдэ, «бүхы бодосые бурхан байгуулаа юм» гэжэ, найман класс дүүргэһэн, дүшэ хүрөөгүй залуу хүн аад, тэрэнэй мунхаг юумэ хэлэхэдэнь, сүүдтэ байгаашад дарьяса энеэлдэбэд. Тиигэжэ шолгохо, наадалхаһаа гадна, Энсые хүн зон шобто шоо үзөө. Христын, бурханайл тала хаража һүзэггүй һамгаяа гурбан үхибүүдтэйнь хаяад, зүгадажа ябаһан шэнгеэр Энсын бэеэ сагааруулхые һэдэхэдэ, «үхибүүдээ тэдхэхэһээ урда өөрөө хоолойгоо тэжээхэ ёһотойб» гэжэ һэнгэргүйгөөр харюусахадань, хэнэй зосоо зэбүүсэл түрэхэгүйб даа?

һүзэгтэйшүүлые суглуулан эмхидхэдэг, онсо ниитэдэ харша номнол тараадаг этэгээд Энсын зэбүүсэмэ муухай ябадал олон гэршэнүүдээршье элирүүлэгдээ.

Сүүдтэ дуудагдаһан Энсын һамган Эмилия Иосифовна Плага иигэжэ хэлээ:

«Түрүүн бидэнэр эбтэй һайн, бэе бэедээ инаг айлайхи байгаа һэмди. Нүхэрни сектэтэй холбоотой болоходоо намдаа хүйтэржэ эхилээ. Тиихэдэ би залуу гүлмэр байгааб. Инаг нүхэрһөө һалахаяа айгаад, тэрэ сектэдэнь ябаха баатай болоо һэм. Үбгэмни долоон хоногто хэды үдэрөөр масаглажа, наранай гараһаа ороторнь, бүхэли үдэр хэлэн дээрээ огто юушье хэдэггүй, балга уһашье уудаггүй һэн. Татабари мүнгэ тэрэ сектэдээ үгэдэг һэн. Энэ мэтэ шажан мүргэлэйнь хойшолон үхибүүдэймнай хүмүүжүүлгэдэ, гэр бүлымнай байдалда тэсэшэгүй болоходонь, би һүзэглэхэеэ болижо, тэрэ сектэһээнь гараа һэм. Тииһэн үһөөндэм үбгэмни намайе орхёод, 6 һарын туршада бэеэ нюужа, «Бурстрой» трестын модоно дархан болоод хулжажа ябаһыень, Улаан-Үдын прокуратура оложо, манда алимент түлүүлдэг болоо. Адхаг һүзэг гэжэ мэдэхэгүй айлайхи юун гэһэн жаргалтай һуудаг ааб даа. Үбгэ һамган хоёрые хахасуулһан, үри хүүгэдые уншэроһэн энэл даа шажан бурханай үршөөл!»

Барилгын талмайда харуулшанаар хүдэлдэг, 1938 ондо түрэһэн Н. А. Новикова иигэжэ мэдүүлээ: «Улаан-Үдэдэ «сэсэн» нэгэ номшо бии болоо гэжэ дуулаад, эжытээ Сэлэнгэ станциһаа ерэжэ, Н. А. Лукьяновагай гэртэ Энстэй уулзаа һэмди. Тииһэнһээ хойшо би ёһотоор лэ һүзэглэдэг, шүтэдэг боложо, профсоюзһаа гарааб, кинодо ябахаяа, газетэ уншахаяа болёоб.»

Тэрэ мэтээшэлэн бодото жаргалай ажабайдалһаа арсажа, харанхы мунхаг һүзэгтэ абтажа, бэеэ зобооһон хүнүүдэй дунда ЛВРЗ-гэй транспортна цехэй залуу хүдэлмэришэн В. С. Мещерякова, тэрэнэй үбгэн № 2 хилээмэнэй заводой хүдэлмэришэн Н. Н. Мещеряков, Октябрьска почтын таһагай бэшэг зөөгшэ Л. И. Домакина болон бусад бии.

Иигэжэ ямаршье гэмгүй, гэнэн хонгор зониие худал хуурмаг номнолоор һэжэг түрүүлэн һүгэдүүлдэг, занадаг, айлгадаг байһанаа балшыса элирүүлэгдэһэн Энс һүүлшынгээ үгэдэ «бурхан тиигээ, бурхан дурдахаа» гэжэ хахад, хухад үгэ гүбэд гэхэһээ бэшэ юушье хэлээгүй. Теэд ямаршье юумэ хэлэлтэйб даа.

Ниитын гэмнэгшэд «Бурстрой» трестын № 1 барилгын Управлениин коллективэй зүгһөө нүхэр Л. Н. Ковальчук, ЛВРЗ-гэй эхэнэр хүдэлмэришэдэй зүгһөө нүхэр Д. С. Бесфамильная, Октябрьска районой прокурор нүхэр Л. В. Михайленко гэгшэд Энсын үйлэдэһэн гэмтэ ябадалые совет ёһо хуулида, ниитын ажаһуудалда тон харша хэрэг мүн гэжэ тоолоо.—Тиимэ тула Энсые табан жэлээр эрхыень хаһахые дурадханаб,—гэжэ прокуророй үгэеэ түгэсхэхэдэ, зал соо байгаашад «үшөө бага», «бага» гэлдэнэд.

Арадай сүүд Энсын эрхэ сүлөөе табан жэлээр хаһаха гэжэ тогтоол гаргаад, энэ хэрэгһээ дулдыдаһан хэдэн тусхай тобшолол хэһэн байна. Мунхаг мүргэлдэ дашууржа, гэр бүлэдөө һанаагаа зобоохо болиһон һүзэгшэ пятидесятнигууд Мещеряковуудай, Новиковагай үхибүүдые гүрэнэй тэдхэмжэдэ хүмүүжүүлхыень тусхай эмхи зургаануудта даалгагдаа. Барилгын нэгэдэхи управлениин бригаднуудта, тэрэ тоодо Энсын хүдэлжэ байһан газарта (бригадир нүхэр Леонов) ниитэ-политическэ хүдэлмэриин тон һула байһаниие, ажалайнгаа һүүлээр хэнэй хайшан гэжэ сүлөөтэй сагаа үнгэргэдэг бэ гэжэ тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд, ниитэ организацинуудай һонирходоггүй байһаниие онсолон тэмдэглэгдээ. № 2 хилээмэнэй заводой (кадрай таһагые даагша нүхэр А. М. Поломошный) түмэр замай дистанциин харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдэй (нүхэр Болдырев) мүн лэ коллективэйнгээ дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри мууса ябуулдаг шалтагаанһаань, хүдэлмэришэдынь суг ажалладаг нүхэдһөө таһаржа, пятидесятнигуудай гарта ороһон байна гэжэ заагдаа.

«Шажанай үзэл сурталтай тэмсэл хэнгүйгөөр, шэнжэлхы ухаанай үзэл суртал болон коммунис ёһо заншал бүридүүлхэ аргагүй байна. Шажан номногшо али элдэб сектантнуудтай, һүмэ дуганай түлөөлэгшэдтэй тэмсэл хээгүй газарта тэдэнэрэй хорото нүлөө, мунхаг үзэл зоной дунда тарахаяа яданагүй, тиимэһээ шажанда эсэргүү пропагандые шангадхаха шухала» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ партиин ЦК-гай секретарь нүхэр Ильичев элидхэл соогоо онсо тэмдэглэһэн байна. Тус Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, үргэн ниитын дунда соёл сурталай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, хүн зоной оюун ухаанай эрилтые дүүрэн хангахые оролдохо, шажанда шүтэхэ ябадалай үлэгдэлнүүдтэй хурсаар тэмсэхэ гээшэ бүхы ниитэ организацинуудай түрүүшын арюун зорилго мүн.

Н. Миронов.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын уряалаар США-гай газар тариалангай министр О. Фримэн толгойлогшотой Америкын хүдөө ажахын мэргэжэлтэнэй делегаци Советскэ Союз дотор айлшална. Мүнөө тус делегаци Кубаниин колхоз, совхозуудаар ябана. Зураг дээрэ: О. Фримэн, «Кубань» колхозой түрүүлэгшэ М. Т. Сидоренко колхозой наран сэсэгэй плантаци дээрэ.

ТАСС-ай фотохроника.

МАНАЙ ЭДИР НАТУРАЛИСТНУУД МОСКВА МОРДОО

Буряад ороноймнай эдир дүрбэн натуралист басагад ниислэл—Москва хото һаяхан мордобо. Эрхимээр һуралсахынгаа хажуугаар, ажал хүдэлмэридэ үльгэр жэшээ харууһан эдэ дүрбэмнай анхата Совет оронойнгоо ниислэл Москвада арадай ажахын хүгжэлтые харууһан Бүхэсоюзна выставкэ (ВДХН) харахаар мордобо бшуу. Жаргалта сагай залуу үетэнтэй уулзаха, хөөрэлдэхэ, һониниень мэдэхэ хуби заяатай байгаабди. Мүнөө эдир натуралистнартаа һониноо хөөрэхыень үгэ үгэе.

АНОСОВА МАРИЯ — Шараголой найман жэлэй һургуулиин 8-дахи классай һурагша.

Би долоодохи классаа эрхимээр дүүргээд, мүнөө жэлдэ наймадахиин һурагша болооб. һургуулидаа эдир натуралистнуудай кружогтойбди. Би тэрэнэй гэшүүнби. һургуулиингаа дэргэдэхи талмай дээрэ кукуруза, бобово ургамалнуудые, огородой эдеэ таридагбди. Яһала һайн ургаса хуряажа абадагбди. Мүнөө жэл соя таряабди. Тариһан бүхы ургамалаа шадалаараа өөһэдөө хуряахые оролдонобди.

һүүлэй дүрбэн жэл удаагуур жэл бүхэндэ дүрбэ дүрбэн мянган дальбараануудые ехэ болгожо колхоздоо тушаагаа гээшэбди. Манай Шараголой найман жэлэй һургуулиин эдир юнатууд кукурузын шэнэ сорт бии болгоо юм. Тэрэмнай «Шараголка» гэжэ нэрэтэй. Хартаабхын «Снежинка», «Лорх» гэһэн сортнуудые нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруугаар хубилгаабди. Маанадай бии болгоһон ургамалай шэнэ сортнууд нютагтамнай һайнаар ургадаг юм. Колхоздо үрэһэ хүрэнгөөр дуталдахадань туһа хүргэдэгбди. һургуулиингаа саадта малина, ранеткэ, үшөөшье олон жэмэстэ модо таринабди.

Биологиимнай багша Александра Андриановна Назимова бидэ натуралистнуудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилдэг.

Мүнөө Эхэ оронойнгоо зүрхэн Москва ошожо ябахадаа, ехэл баяртай ябанаб. Эдир натуралистнуудай Бүхэсоюзна слетто бусад нүхэдтэйгөө уулзажа, хэһэн ажал һуралсал тухайнь мэдэхэдэ хэды һонин гээшэб.

ЛОМПОЕВА ЛЮДМИЛА — Гүндын арба нэгэн жэлэй һургуулиин 8-дахи классай һурагша.

Манай Яруунада бэшэ газарнуудта орходоо хүйтэн. Бидэнэр номидор таридагбди. Ахалагша классуудаймнай һурагшад хартаабха, кукуруза таридаг. Манай бригада 26 хүнтэй. Зургаадахи «Б» класста байхадаа бүлтэ бригада болон хүдэлжэ эхилээ һэмди. Манай бригадын хүдэлмэридэ биологиимнай багша Клавдия Петровна Дудникова заабари, даабаринуудые үгэдэг. Улаан-Үдын хүдөө ажахын институтдай даабаряар манай ахалагша классай һурагшад ургамалнуудай ургасада нефтяной холисо ямар нүлөө үзүүлнэб гэжэ туршалга хэжэ үзөө.

Би номдоо һайнаар һурадагби. Зоологи, ботаника, хими, географяар «5» гэһэн сэгнэлтэтэйб. Саашадаашье һайнаар һурахые оролдохоб.

Мүнөө Москва ошохо поезд хүлеэжэ байхадаа, Ленин багшые хайшан гэжэ харахабиб гэһэн бодолдо абтанаб. Агуу ехэ багшыемнай манда харуулха гэжэ һургуулидамнай хэлээ һэн.

МЕЛЬНИКОВА ГАЛИН[А] Оронгын арба нэгэн һургуулиин 10-дахи [классай] һурагша.

һүүлэй жэлнүүдтэ мана[й һур]гуули ажал хүдэлмэри, [...]ри тээшэ шууд эрьебэ. [...]лиин партада һуухадаа [...] далай түлхюур болохо ажа[л хү]дэлмэритэй танилсабал ер[...]гөө бодото ээд байхамна[й...]тай.

«Нёдондо 12 гектар ку[...] 11 гектар хартаабха таряа[...]бди. Яһала һайн ургаса [...] дажа, бидэнэй юу хэжэ [...] байһаниие гэршэлбэ. Са[...] свеклошье тарижа турша[...]рэнэй га бүриһөө 100 ц[...] ургаса хуряаха уялгатай һа[...] центнер абаабди. һургуули[...] бүхы һурагшад 4 бүлэг [...] хүдэлдэг юм. Нэгэ бүлэгтэ[...] һурагшад тоологдоно.

Зургаа мянган модоной [...]да оршодогшье һаа, Москв[...]нии сэдьхэлдэ хэды дүтэ [...] Ниислэлэйнгээ үзэсхэлэн [...] газарнуудаар гүйсэд ябаа[...] хүсэлэнтэйб.

ШОЙДОРОВА ГАЛИН[А] Мухар-Шэбэрэй Подлопат[кын] һургуулиин 9-дэхи к[лассай] һурагша.

Эдир натуралистнуудай [кру]жогой гэшүүнби. Тэндээ эл[дэб ур]гамал, амитанай аймагууда[й...] нирходог, шэнжэлдэг зомди. [...]доо һайнаар һурадагби гэ[...]гүб, али дунда зэргэшье [...] алдуу болохогүй. Черчени, [...] хоёроор сэгнэлтэмни «4», [...]барандаа «5». һургуули[н] талмай дээрэ свекло нэмэж[э та]ридаг болообди.

Мүнөө Москвада үнгэрг[эгдэхэ] эдир натуралистнуудай Б[үхэсо]юзна слетто хабаадалсаха [...]тай байһандаа баяртайб.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Великобританиин коммунис партиин политическэ комитедэй мэдүүлгэ

ЛОНДОН, августын 5 (ТАСС). Ядерна туршалгаудые хорихо хэлсээн тухай КНР-эй правительствын мэдүүлгэтэй дашарамдуулан, Великобританиин компартиин Политическэ комитет мэдүүлгэ гаргаба. Ядерна зэбсэгые хүсэдөөр хорихо, бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряаха талаар энэ хэлсээн түрүүшын алхам болоно гээд Политическэ комитедэй мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнхэй. Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо хэлсээн баталагдажа, ядерна зэбсэгтэй гол гүрэнүүдэй агаарые хорото зүйлтэй болгохо ябадалые усадхаха, ядерна зэбсэг хорихо шэнэ хэлсээнүүдые хэхэ харгы зам нээжэ үгэхэ, хүйтэн дайе усадхахын зорилгоор бүхы шухала асуудалнуудаар хэлсээнүүдые хэхэ арга олгохо. Энэ хэлсээн хадаа мэхэ гохо гэжэ мэдүүлгэ соогоо Хитадай правительствын тэмдэглэһэниинь гайхалтай. Советскэ Союз өөрынгөө арад зондо, бүхы дэлхэйн арадуудта «урбажа», эб найрамдалай хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр дайн байлдаанай хүсэнүүдтэй нэгэдээ гээд Хитадай правительствын мэдүүлһэниинь тон худал, харюусалгагүй ушар болоно. 46 жэлэй туршада империализмда эсэргүү, социализмын, эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябаһан нэгэ социалис гүрэндэ эсэргүүгээр гаргаһан тэнэг аашануудынь коммунистнуудай нэрэ хүндые доошолуулна.

Холбоото Штадуудай, Баруун Германиин дайн байлдаае эхилхэ һэдэлгэтэй хархис этэгээдүүд туршалгануудые хорихо тухай хэлсээе де Голльтой хамта буруушаана. Хайшан гээд Хитадай правительство иимэ хархис, дайгаар жүрөөдэдэг этэгээдүүтэй нэгэн хамта болошооб?

Туршалгануудые хорихо тухай хэлсээн мэхэ гохо бэшэ, харин эб найрамдалай хүсэнүүдэй илалта гээшэ. Уридшалан түйлагдаһан энэ илалтые бэхижүүлхын, ядерна зэбсэг хүсэдөөр хорихын, усадхан һалгаахын бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряахын, хүйтэн дайе болюулхын зорилгоор эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг бүхы хүнүүд хүсэл оролдолгоео нэгэдүүлхэ, улам эдэбхитэйгээр тэмсэхэ ёһотой. Энэмнай эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй гол зорилгонь болоно гээд мэдүүлгэ соо заагданхай.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй илалта

СОФИЯ, августын 5. ТАСС-ай корреспондент К. Орлова мэдээсэнэ:

Агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай хэлсээнэй Москвада баталагдаһые Болгариин бүхы арад зон ехэ анхаралтайгаар угтаба.

Болгариин Арадай Республикын ажалшад ядерна зэбсэг хорихо тухай Москвада баталагдаһан хэлсээе халуунаар дэмжэн һайшаана гэжэ эб найрамдал хамгаалха Болгариин национальна комитедэй түрүүлэгшэ академик Герогий Наджаков манай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Манай оронной ажалшад Советскэ правительствын мэдүүлгые халуунаар дэмжээд, Хитад хүтэлбэрилэгшэдэй аашые шууд буруушаана. Элдэб социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байха ленинскэ политикада эсэргүү гадаадын политика хитад хүтэлбэрилэгшэд бэелүүлнэ бшуу гээд үргэлжэлүүлбэ.

Арадуудай һайн һайхал һанал эрмэлзэлгэ, эб найрамдал хамгаалха сэхэ шууд хүсэл мүнөөдэр ехэ илалта түйлаа. Энэ үдэр хадаа түүхэдэ орохо байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Советскэ правительство, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд, эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг элитэ ехэ ажал ябуулагша Н. С. Хрущев бүхы хүн түрэлтэнэй ашата туһада амгалан ёһоор зэргэ оршон байха ленинскэ политикые сэхэ шууд бэелүүлнэ. Иимэ хэлсээ батална ушар бүхы оронуудай ажалшадай илалта болоно гэжэ хэлээ.

Москвада баталагдаһан хэлсээн уласхоорондын ехэ удха шанартай. НАТО-до хабаададаг оронуудай, Варшавска хэлсээндэ ородог гүрэнүүдэй хоорондоо дbooтолосохогүй тухай хэлсээе баталха харгы зам нээгдэжэ үгэнэ. Мүн ядерна туршалгануудые хүсэдөөр хорихо, бүхы хүнүүдэй агуу ехэ хүсэл эрмэлзэлгын—бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряалгые бэелүүлхэ арга боломжо энэ хэлсээн бии болгоно гэжэ академик Наджаков түгэсхэлдөө мэдүүлбэ.

һайн эхин

БЕРЛИН, августын. ТАСС-ай корреспондент К. Саввин мэдээсэнэ:

Агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна туршалгануудые хэхые хорихо тухай хэлсээнэй Москвагай Кремльдэ баталагдаһые ГДР-эй ажалшад мүнөөдэр айхабтар анхаралтайгаар угтаба. Уласхоорондын байдал һайжаруулха харгы замдахи түрүүшын һай[н алхам] болоно гээд баталагдаһан хэлс[ээн ту]хай һанамжалагдана.

Совет ниислэлдэ баталагда[һан] хэлсээн Советскэ Союзай [...] ёһоной үүсхэлэй горитой амжа[лта бо]лоно гээд сүлөөтэ немецкэ п[роф]зуудай нэгэдэлэй секретарь Б[...]рейтер мэдүүлһэн байна.

Ехэ баяртайгаар угтаба

ПРАГА, августын 5. ТАСС-ай корреспондент И. Масленников мэдээсэнэ:

Прагын, Чехословакиин бусад городуудай хүн зон агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай хэлсээе Москвада баталһыень баяртайгаар угтаһан байна. Энэ хэлсээе Кремльдэ баталжа байһыень телевиденеэр дамжуулаа. Чехословакиин ажалшад энэ хэлсээе ехээр һайшаан дэмжэжэ, эб найрамдалай, аюулгүй байдалай бусад шухалын шухала асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ һайн һайхан зорилготой алхам болоно гэжэ тоолоно. Москвада баталагдаһан хэлсээн тухай юун гэжэ һанаабта гээд манай корреспондент Прага городой хэды хүнүүдһээ асуугаа. Тэдэ иигэжэ харюусаба:

М. Моравец (инженер): һайн эхин табигдаа. Энэ хэлсээн хадаа Советскэ Союзай амгалан ёһоной политикын, эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүдэй политикын илалта мүн. Иигэжэ түрүүшын алхамай һүүлээр хоёр[до]хи хам хэгдээд, Европын конти[ненте] шухала асуудал — Германиин [асуу]дал шиидхэгдэхэ, тиигэжэ Ге[рманит]ай эбэй хэлсээн баталагдаха [...] гэжэ найданаб.

Я. Солнер (студент): амар[...] һайшаанаб. Түрэлхидтөө, [...] түргөөр дуулгажа баярлуулха[...].

К. Петрашек (хүдэлмэ[ришэн]): Кремльдэ хэлсээнэй баталагда[ха]һые телевиденеэр хирааб. Иимэ [хэл]сээнүүдэй түргэ түргэн батал[агдаха] байгаа һаань һайн байгаа. Юу[н]дэ шиидхэгдээгүй асуудалнуу[д] ха юм. Хитад хүтэлбэрилэгшэд[...]римталдаг хараа шугам мүнөө[...]дэтэй, ямаршье үндэһэ бари[...] Дайн байлдаан хүн зондо [...] асарха гэжэ хитад хүтэлбэри[лэгшэд] нээрээһээ бодоно гээшэ гү?

Редактор

Ц. О. ОЧИР[ОВ]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-[...] отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00492. Зак. № 4444.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

Соорхойдо болоһон ушарал...

(Сатирическэ поэмэһээ)

(Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын августын 4-6-най номернуудта)

Анханай шуран бэшэшье һаа,
Арбаад гаран һара соо,
Аралжаа, олзо, наймаанай
Азбукые шудалһан,
Али бүхы тагнуулай
Академиис дүүргэһэн,
Аашатайхан Тамарань
Аяар холо арилшоод,
Жолоо ногтоо алдуураад,
Жороо табиһан Мунинха,
Тушаа шүдэрвэ гээжэрхёод
Турьяад гүйһэн Петрович,

Гарагай хоёр, гурбанда
Гансаарханаа унтаба,
Гансаардажа уйдаһандаа,
Гарагай дүрбэ, табанда
Гангинахажа эхилбэ.

Удаадахи неделиин
Урдажа ошоо үдыдэ,
Улихажа эхилбэ.

һабардаад һүни үзэхэдэш,
һамган гэжэ байхагүй,
Халуун кофе асаруулха,
Хатан гэжэ байхагүй,
Гараараа тэмтэрэн үзэхэдэнь
Ганса хүйтэн подушха,
Хүнэй доорон унтаагүй
Хунжэл зузаан хушалта...

һамгаяа үгылэн Мунинха
һанаа ехээр алдаба,
Сухалтайгаар һуняажа,
Шуудятайгаар шуухирба.

Гэргэн хүнэй үгыдэ
Гэр байрань хүйтэршөө,
Хон жэн болошобо.

Хонохоёо зүрхэсэхөөр,
Хулпаада хазуулаа бэшэшье һаа,
Хурхиран унтахаяа болёол ха.

Холшор тэнэг Модуевнай
Хормойдоо һалхи оруулаал ха.

***

Үглөөгүүр эртэ тонилһон
Үйлэтэйхэн Петрович,
Үгы болоод ерэхэдээ,
Үдэшэ орой бусахадаа,
Гаһар гоё машинадаа,
Гансааран һуужа бусабагүй...

Хододоо ганса байхагүй,
Хоорондоо хөөрэлдэхэ,
Хошоо үгэ хэлсээ һаа,
Хоюулан эльгэ хаталдаха,
Хабтагар хара пластинкын
Хашхаржа эсээд зогсоходо,
Нүгөө тээшэнь эрьюулхэ—
Нүхэрхэниие асарба.
Дундуураа нарихан рюмкэ
Дуутай шангаар мүргүүлжэ.

Наранай дуһал дээжыень
Нааша саашань сэсэрүүлжэ,
Шэнхинэмэ абяа гаргаха
Сэдьхэлэй ханиие ерүүлбэ...

Налархай байхаяа оролдожо,
Намхалзан гэшхэлһэн Петровичын
Хоолоо шанадаг кухни соо,
Үргэн столойнь хажууда
Үмхэлжэ һуугааша,
Хари холын үхиие
Хажуу ханһаань хараебди.

Шэлээ нюдэнһөө хуулажа
Сэбэр пулаадаар аршажа,
Шэнжэлхэжэ шадаябди!

Тохорюун шэнги тохигорхон
Ямаан шэнги ядагархан,
Хөөрхэн гээ һаа-хөөрхэншье,
Өөрэхэн гээ һаа-өөрэхэншье,
Хялар гээ һаа-хяларханшье,
Тэнэг гээ һаа-тэнэгхэншье,
Сэсэн гээ һаа-сэсэхэншье,
һамбай дэлһэн хоёроороо
һарлагые хүсэн алдаһан,
Иимэл үхин хажуудань
Үргэ уралаа хүдэлгэн
Үмэр үмэр гэхэдэнэ.

Хаагалхыса хаагалдаг
Хаб харахан хирээдэл,
Хатан иимэ абгайе
Хаанаханһаашье олоо юм?
Хаартаар али шүүгээ гү?
Харгыһаа али олоо гү?

Хара архиин һогтуугаар
Хахуулидань ороо гү?
Дала, хүзүү мүрөөрөө
Дан ехэ түнхэеһэтэй,
Хонин шэнги тэнэгхэн
Хоёр тархиин багтама,
Хангагар уужам захатай,
Хара хилэн платьетай...

Хоёр Шэхэнэйнь үзүүрһээ
Холбоо сахариг һиихэхэн,
Дарнигархан һиихэхэн
Даншье ута һиихэхэн,
Даража шэхыень һанжыгаад,
Дала хүзүү мүрыень,

Дайдын хэшэг бэеыень
Сагаан түмэр сасагаараа,
Үнэгүйхэн сасагаараа,
Үрбэгэнүүлнэл ёһотой...

Гэнтэ энеэжэ болошохоор
Гэжэгэнүүлнэл янзатай.
Хоёр арбагар гарайнгаа
Хоёр хүжэгэр хүлэйнгөө,
Хорин сагаан хюмаһые,
Үлхөөд зүүжэ ябамаар
Үнэтэ шүрэнүүд болгожо,
Яб ягаан будагаар,

Яаха хээхын аргагүйгөөр
Ягааруулан буудажархёо.
Ялан сагаан хүзүүндэнь
Янтарь шара эрхинүүд
Ябаха алхалха бүхэндэнь,
Ярьялдажа хоорондоо
Яһан хэрүүл гаргана.
Яагааб, мүнөөхи биллиардын
Яс гэмэ шаригуудтал,
Янтарь эрхинь хоорондоо
Ярьялдажа ёборолдоно.

Ямба зэргээ алданхай
Яндан Мунинхые даханхай,
Ябаһан тээшэнь ябанхай,
Яһан эрхиеэ ярьюулһан
Ямаан шэнги ядагархан,
Яаһаншье яндан янхамши!

Ябуул байдалаа орхиһойш даа,
Ялааганаш губшадаг бүлгэмдэ
Ядахын сагта ороһойш даа!

Мүнөө шамдал иимэшүүл,
Музейһээл олдожо болохол.
Дан ехэ шууятай,
Дала мянганай наадан соо,
Эсэхысэ эсээл хаш!

Эдир залуудаа төөреэшье һааш,
Эсэгын хайратай урилши,
Эхын түрэһэн бэелши,
Энэ гэрэй шэмээгүй,

Ээзгүй балай байдал соо,
Дүрбэн ханын дуугай соо
Дуу хүгжэмэй намдахада,
Дууһыень бодожо үзэлши!
Дурьбытараа бү уйла!
Дуугай һуугаад бодожо үзэ!

Хамараа гэрэлдэ хүргэхэдөөд
Хаража өөрыгөө танилши!

***

Хатуу сэдьхэлтэ Мунинхын
Хара тодхор дайража,
Хадамза сохиһон дээрэһээнь,
Эгээл энээхэн дээрэһээл —
Ханзадал зузаан мульһэниинь
Хаха буужа захалба.

Хабдар ехэтэй ярануудынь
Хамагай нюдэ жэрхээбэ.

Хададаа зогсоһон зээрэмхээнь,
Хабилха тормозоо абхуулаад
Хүтэлөө уруудаад харайхаяа
Хүдэлхэжэ захалба...

Бусайдашаһан утаһаниинь
Бултадаа һубигда һубигдаһаар —
Удаан саг соо олдоогүй,
Утатаһай нүгөөдэ үзүүрынь
Хургаараа барибал табидаггүй
Хуулиин хатуу тэрэ гар соо
Баригдабал даа, одоолшье!

Бароо бара, бара даа,
Баяртам баяр нэмэ даа!

4:1 ТООТОЙГООР...

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ Алас-Дурна зоны «Урожай» бүлгэмэй командануудай мүрысөөн эхилһээр 2-дохи үдэрөө үргэлжэлжэ байнхай. Мүрысөөндэ Приморинн хизаарай, Амурай областиин, Буряадай футболистнууд хабаадалсана.

Августын 3-да болоһон туламдаанда манай буряадай футболистнууд приморинхидые 4:1 тоотойгоор шүүгээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Приморинн вратарь.

Л. Хайдуровай фото.